Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 23 ИЮНЬ, 1981 ШУ. • № 76 (6366). • Мах 2 кеп.

СССР-а 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода № 32-111 йолча цехо предприяте эттара лакхагІа дола хьокхамаш дахкар КПСС XXVI съезда сийлелца нахьабакхара тІехьа Поаржаяьча социалистически яхье.

Указав хІара дийнахьа яттааш тонаш лакха дикал йоад этилови спирт аралец планал совгІа. Къахьегама тІехьа лоиттабеча къовсаме хьалхарчарца а ректификаце узла йоиккхагІйола аппаратчик Золотарева Клавдия Александровна. Йоикха говзалх опыти йолаш йола из завода ветеран я.

СУРТА ТІА: К. Золотарева.

С. ХУГАЕВА сурт.

КПСС ОБКОМЕ

ЧЕРКАСЦИЙ БОЛАМ ШЕРРА ХЬАЛЛАЦА

ЦХЬАЙТТАЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКЕ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОАХИЛГЕИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЙОХКИЛГЕИ АЛСАМДАККХАРА ТІАБЕРЗАБАЬ ЧЕРКАССКИ ОБЛАСТА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ БОЛАМ ХЬАЛЛАЦАРА ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ ИНИЦИАТИВАХ.

КПСС обкома бюрос къобалъяьй цхьайтталагІча пятилетке хьайбай продукци йоакххалгеи паччахьалкхенга йохкилгеи алсамдаккхара тІаберзабаь Черкасски областа юрта боахама къахьегамхой болам хьаллацарах йола Грозненски района юрта боахама къахьегамхой инициатива.

Хьайбай продукци йовкхилга халдаиза дегІаххувла йиш хулийтача торонехи резервашхи бизза пайда оцар дуьхьа, паччахьалкхенга дулх, шура, кхьйола продукташ йохкара белгальяьхе планаш кхоачаши тІехкхоачаши яр дуьхьа, хьайбаш леладара эффективности хьовхамий дегали дикка дегІайоалаяр дуьхьа юрта боахама болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоарийае декхарийла я КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, НГІАССР юрта боахама министерство, юртбоахама ведомствош, колхозийи совхозийи кулгалхойи партийни организацеш.

Грозненски района колхозийи совхозийи коллективай балха опыт йоарйалара хадданза гІо де, хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи дегІадоаладара республика юрта боахама къахьегамхоша тІайна социалистически декхараш кхоачашдарах шерра дувца тІадоьхадаьд республикански газетий редакцешта, телевидени радион НГІАССР Госкомитета.

Грозненски района юрта боахама болхлоша цхьайтталагІча пятилетке хьайбай продукташ дукхагІа яха а паччахьалкхенга йохка а ьяна тІайнйца

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Грозненски района юрта боахама къахьегамхоша, берригача советски нахе санна, дегаш гІоздаьна тІайнйцай КПСС XXVI съезда решенеш, «1981—1985 шерашкаэ а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегІайоалаяра керттерча лостамаш» оттадаь декхараш.

Чурен арахьарен КПСС политика саррига къобал а еш, хьал а лоацаш, парте наьха хьал-торо тоаяра ича йоакхонва гІулакхашца жоп а луш Грозненски района колхозхоша, совхозий болхлоша, ком. Л. И. Брежнева Грузински ССР-и Грузе Компарти вІашагІъеллан 60 шу дизара хетаяь йолча торжественни заседане къамаьл деш ена указанеш лардае а ьаьца, лаьттани хьайбайн продукци тІа-тІа дукхагІа яккхаре, цун дикал айяра, юртбоахама производства эффективность лакхъяра мел эшаш йола резерваши кхоачамаши хьагуча а йоахаш балха юкъехкувл.

Хьайбай боахам — из тахан юрта ударни фронт я аьнна парте Центральни Комитета тІахьехам района коммунисташа, берригача къахьегамхоша геттара бокха бехктоккхам хеташ тІайнйцаб. ЦхьайтталагІча пятилетке дулх, шура, кхы тайпа хьайбай продукци дукха дукхагІа яккхара а кхачен программа кхоачашъяра а де доагІараш де шоаш доккхадала хет царна.

Черкасски областа юрта боахама къахьегамхой почин хьал а лоацаш, Грозненски района колхозаша, совхозаша шоай торонашка а хьежа лаьрхІад дІадахача шерацa нийсдича дулх 6 процент дукхагІа даккха, шура — 8 процент, фуаш — 10 процент; цхьайтталагІа пятилетка чакхйоалаш иттлагІча пятилеткаца нийсдича юкъера лаьрхІача шера дулх 22 процентага дІакхоачаш алсамдаккха, шура — 8, фуаш — 17 процентага дІакхоачаш, дІалуча доаккача бежана дозал 400 килограмм хилийта, хьакхарчий — 110 килограмм. ХІара фуаш деча котама тІехьа 200 фуъ гулде, юкъера лаьрхІача хІара кхоабача Іаттагара 200 килограмм шура дукхагІа яккха, деттаи дола доахан 8 процент дукхагІа хилийта, хьакхарч ебаяр — 10 процент.

Май бетта деиз е шу чакхдаллалца шин миллион боабиш кхеергъя, 4,5 эзар доакха хьайба тІаихстаргда, хьакхарч — 10 эзар, фуаш ду котамаш — 100 эзар вел совгІа.

Хьайбай боахам дегІабоалабара декхараш кхоачашдеча районе йоккха мотсаг дІалоацаргъя доакъара база чІогІъеча. Йол, силос кийчъяран, лораяран, цар хьоанал йовргйоацаш йола прогрессивни технологи уж кийчъеча юкъе а йоалаеш боахамаша дІайолаяьча доакъара программаша торо хулийтаргъя цу доакъарах пайда а эцаш хьайбай продукци дикка алсамъяккха.

Укх шера района боахамаша кийчъергъя 150 эзар тонн силос, 25 эзар тонн йол, 20 эзар тонн сенаж, 10 эзар тонн баьца хьоар. Пятилетка чакхъялалехьа культураш дІаювча лаьттай структураш а хьежа хІара шера 200 эзар тонн силос кийчъергъя, хІаьта цох 70—80 эзар тонн рапсах кийчъяьр а йолаш.

ГІоввеи хьаьвеи доакъарца хьайбаш боакъонца Іалашдара цхьайтталагІча пятилетке рапс дІаюв лаьтташ 10 эзар гектар дукхагІа хулийтаргда, люцерна тІаяраш — 2-эза, дукха дукхагІа хургда кІина — вииек бобовии культураш тІаяраш а. Кийчъергъя 20 эзар тонн корнеплодаш.

ЦхьайтталагІа пятилетка чакхйоалаш вІаштІехьдаьнкха хургда доакъар кийчдара цун переработка яри, хІара боахаме хьалтьяь хургья кормоцех.

Доккхий декхараш тІайнйцад «Ататинский» совхоза хьайбаш леладераша. ЦхьайтталагІча пятилетке уххаэа лерхІ шура 56 процент, дулх — 23 процентага дІакхоачаш алсамдаккха, хІара кхоабача Іаттагара 2400 килограмм шура яккха, из 1980 шера яьккхачуна нийсйича 730 килограмм дукхагІа я.

«60 лет Октября» совхоза хьайбаш леладераша лаьрхІад хІара Іаттагара 600 килограмм шура дукхагІа яккха а 2300 килограммага из дІакхоачас а.

«Грозненский молочный» совхоза фермашкарча къахьегамхоша декхар тІайнйцед цхьайтталагІча пятилетке 23 процент шура дукхагІа йохка, дулх — 33 процент, хІара кхоабача Іаттагара 2335 килограмм шура яккха.

Районе лакха темпаш йолаш дегІабоагІаргба оалхазарий боахам. 1985 шу чакхдоалаш фуаш дукхагІа хургда 31 процент, хІаьта 19 процент дукхагІа а доккхаргда.

Старо-Юртовски птицефабрикерча оалхазараш леладераша лаьрхІад цхьайтталагІча пятилетке 45,7 процент фуаш дукхагІа хилийта, хІаьта 35 процент дукхагІа паччахьалкхенга дохка а.

Шоай торонашка а хьежа «Майская» птицефабрика коллективо дош деннад цхьайтталагІча пятилетке 16 миллион фуъ паччахьалкхенга дохкаргдолча доазон тІа кхача. Уж кхоазан дукхагІа да юкъера лаьрхІача иттлагІча пятилетке хІара шера хиннача хьокхамел.

Доккха декхар тІайнйцад шийна «Ермоловская» яхача птицефабрика коллективо а: 1981 шера 33 процентал, хІаьта цхьайтталагІа пятилетка чакхйоалаш — 208 процент фуаш дахара дохкара дукхагІа хулийтаргдолаш, дулх — 38 процент.

Укх пятилетке чакхдоаккхаргда керттерча дакъе хьайбай боахам индустриальни ларда тІа боакхилга, къахьегама юкъе керда формаш йоалаергъя, поточно-цеховой системах хьайбашкара шура яккхар Іома а даь кхоачвандергда шин сменагІа болх вІаштІехьбаккхар.

Района деррягача боахамашка хьайбаш леладераштен доакъар кийчдераштен юкъе «Эффективнои дипен болх бе» яхача девизагІа социалистически яхь яьржай. Къаьстта бокха теркам тІабохийт творчески инициатива шеръяра, морально а материально а белгалбахара формаш дикагІйолча тайпара вІаштІехьъяхара, яхье итогаш дІайоввийтар кхоачашдара, дика производственни культурно-бытовии хьалаш хилийтара.

Грозненски района боахамашкарча къахьегамхоша ерриги шоай знанеш, опыти, низаши оардагІдоахкаргда тІайнйца социалистически декхараш кхоачашдара, дерригa а дергда хІаьзлехьа укх шера хьайбай продукци дукха дукхагІа яккхара, КПСС XXVI съезда оттадаь декхараш кхоачашдеча доагІаш дола дакъа лацара.

Социалистически декхараш дийца а дийца тІайнйцад района боахама ...

ЛОАМАН КОЛХОЗА КХОАНЕ

Хозача моттиге уйл Сунженски района Орджоникидзе цІерагІа колхоз. Лаьтташ дукхагІча дакъе лоам босешка хиннар бахьан долаш кІеззига да цу боахаме ялата культураш кхе йиш йола кхаш. Цунца цхьана, колхоза йоалахьа долча чаьтташка дукха я арий буц тІаювла даьгІе наш, цонаш — эзар гектар совгІа. Цудухьа, хьайбаш леладара дукхагІа теркам тІабохийт цу боахаме. ХІанз колхозхоша леладеш да 930 бежан, эзарнех совгІа жа, 80 говр.

Уж деррига хьайбаш керттерча дакъе лоаман даьгІенашка доала а ду, хІаьта цигара Іалашдаьча доакъарца кхаба а кхоаб.

Хапиев Вевсолта Беслана кулгалдеш Галашкел Гандарое Джабраьила Мацьмада кулгалдеш Мужичен шин шурий ферма я колхоза. Хьахете а, хІара кхоабача Іаттагара дийнахьа буем йоакха шура соахка укх хана йоахаш хинначул кІеззигагІа я. Из нийсденнад тоъал тайп-тайпара доакъараш Іалашде соахка вІаштІехь а ца долаш Іан замалахьа доахан лертгІа кхаба карагІ ца даларах, хІаьта из бахьан долаш хьайбаш гІийла долаш Іаттагара даларах. Бакъда, укх тІехьарча хана дика тІакхетаг а шура. Бералха яхача моттиге йолча ахкачарча лагере даьгІенашка доаладе дагачуа тІехьагІа къаьстта а кхеташ. Дега тоам беш да шурий хьоанал лакха хилар. Юкъера лаьрхІача йиъ процентага кхоачаш я из. ХІанз санна къахьеге дукха ца лалехьа соахка йоаккхаш хиннача нийслургъя хІара кхоабача Іаттагара йоаккха шура.

ХІанзара хьал дукха дика деце а паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план кхоачашъе шоай низ дІакхоачаргхиларах шек бац боахама кулгалхой.

ДикагІа къахьег укх шера дулха хьайбаш кхоабачар. Паччахьалкхенга дулх дохкара ах шера лаам 140 процент кхоачашъяьй цар.

Хадданза йоакхо ю колхозе наьха балха хьалаш аттача дахара, цар балхацара моральни а материальни а безам совбаккхара. Масала, КПСС XXVI съезда решенешта жоп а луш дулх, шура алсамъяккхар дуьхьа шерре социалистически яхь яьржай колхоза хьайбаш леладерашта юкъе.

Галашкарча ферма хоарикашта юкъе дукхагІйолча хана яхье хьалха «За трудовое отличие», «За трудовую доблесть», Ленински юбилейни медалаш лелаю Героева Мочхий Аьсет хул, хІаьта Мужичарча ферме — Къахьегама Цlеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаш лелаю Оздоева Іаддали Хамсат. Коммунисташ ба уж.

Уж бийца валац колхоза партийни организаце секретарь Дзейтов Макшарип.

— Болх цІена, тешаме, дика бара къаьстта теркам тІабохийт Оздоевас а, Героевас а. ЙоккхагІа йола доаркаш хиларах тарра цар лац колхагІчо а ший балха декхараш бе-баша доацаш кхоачашделга. Каст - каста тІаух царна къаьцца хаттарешта къона доаркаш. Царна хьехам ду, вне новкъостал ду боккхагІа болчар. Цудухьа сий ду, дукха беза уж шо-шоай ферман.

Ииттта дика, хьаьнала къахьегамхо ва механизатор коммунист Къахьегама Цlеча Байракха, шиъ «Знак Почета» яха орденаш лелаю механизатор Оздоев Хьадиса Хьамид а. Хьаьнала къахьегамхо, дика дезалхо, наха юкъе лада сиг ва из. Цудухьа доагІа сий ду цун, лоархІ наха. Цхьатарра дийъаза хийрнав из халкъа районни Совета депутаталла, хІаьта юрта Совета депутаталла хадданза херм. Хьамид юкъевоагІа колхоза правленена а. Цкъа хиннадаш цІагІара а ваьна сезонагІа болх бе из ваха. Хьабе болх шортта йорабоагІа цунна ший колхозе, юрта. ВІаьстта дена гуйре чуерзаллица къахьег, цул тІехьагІа доакъар, хий, хьайбашта кхы мел эшар фермашта хьатІакхуьхьац болх бу. Хьадечунга хьежжа да хьатІадоагІар а. Сиг хьогартволаш ба цун боахам. Да доалаш, мосталаш, мотеаш. Цlийа латт дика мебель, кхы мел эшар. ХІанза хьадеш да доккхий паргІата цlенош. Уж цунна эшаш а да. Шийтта бер да цІен нана Фадиманаца цо хьалкхедеш. Дас, нанас беча хьехамага хьежжа къахьегама тІера, боккхагІчарца эздел, аьнначунга ладувгІаш, харцахьа ца делаш хьалкхуш боагІа дезал. ЦаІ цар тІара а ца доалаш иззал бераш хьалкхеде, шено а йоацаш, доакха хьалар эш. Ииттта хьаьнала дезал хьалкхебеш йолча Фадиманаа «Мать героиня» яха орден енай Даьхено.

Балха говзал дика карагІ валь, кхьe кхьа сиг шийла хьалха ца воалийташ къахьега хоаш ва механизатор Базгиев Бахьаудин а. Соахка шийн комбайн ца соцаеш ахаршел совгІа колхоза ка бола ялат чуйнцар цо. ХІанз укх шерара кІи-марса ха чакхьяккха кийлуш а ва. Кийчлуш ва аьлча а, кийча ва. Царел совгІа кхы а дукха ба тха хьадечох дог лазаш къахьегама тІерен бола нах. Уж берригаш бийца а варгаац, — тІатехар Дзейтов Макшарипа тІехьара.

Гурахьа дІадийна ялат деррига хІана дец аьна, Карабулакен Ачалкхен ухкача колхоза кхашка дІадийна да, деррига а — 600 гектара тІа. Из укх шера кхедар йоккха балха опыт йолча цхьоалагІча класса механизатора Костоев Сеткаран Юназа кулгалдеча бригада коллективо. Дика хьувкьаш латт ялат. Костоева шиъ новкъосташца хьаьнала къахьийгалга гуш да. Мукх — план 22 йолаш, хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 25 центнер баргхиларах шено яц колхоза кулгалхой, хІаьта кІа, планал совгІа кІас центнер долаш — 30 центнер.

— Цу гІулакхо вІаштІехьдоалийтаргда, соахка санна а доацаш, хьайбаш машина концентрированни доакъарца Іалашде, — йоах колхоза керттерча бухгалтера Нальгиев Саварбика.

Ка бола ялат чуйцара деррига доакъошка йиэза кийчо яь баьнаб цу боахама къахьегамхой. Мукх а кІа а 80 процент хьакхари ордара къаьст - къаьста долаш чуцаргда. Ялат хьокхаш вко комбайн хургья, хІаьта оарджаш — йиъ. Царех оиъ — укх шера йоадаяь керда я.

ТІатеІІа кийчо еш я хІанз доакъар Іалалдара балхаш дІадоладара. Колхозхой дага ба хьайбаш цаІ-ах шера кхаба тоъаргдолаш тайп-тайпара доакъараш кийчде. ХІаьта, планагІа 6470 тонн силос, 775 тонн йол, 280 тонн концентрированни доакъар кийчде дезаш да. ХьалхашкаІаттта декхар шоаш кхоачашдергхиларах шено а яц колхоза кулгалхой.

ХІанз а кхоачамболлаш дика хьатІаьнниц буц поналлен даьгІенашкен. Июль беттa хьакхара итт ди чакхдоалаш боарамга хьежжа хьа хургья. Цу хана, ялат чуйлла а даьккха, беррига нах арабергба йол Іалашде.

Колхоза кхоане хьайбаш леладар дегІадоаладарца юкъаенна я. ТІехьа тІабоагІача хана дукхагІа теркам говраш леладара тІабохийтаргба. Нхо шу хьалха 48 ийцай уж, дулха дІачутийнаьрш ца лийрхІача, хІанз 80 я.

— Малха дарегІа дулх дакха йиш йолаш хІана да говраш леласлга. ХІара біаь кхана тІехьара 75 баьнилг хьаьгъоастаю оаха, цlаш 70 йолаш. Доакъарца уж Іалашъяра дукха йоакхо е ешаш а яц. Лоаман даьгІенашка яхаш юкъера лаьрхІача итт - цхьайтта бутт боакх цар шера. Цудухьа, царгара дулх даккхара дІадохийтар дукха хилац. Лоац ца аьлча, говраш леласлга колхоза рузаьа алсамдаккхара йиш хулийтаргйола гІулакх да. Цунах мамогта дикагІа пайда эца хьожарг а да тхо, — йоах Нальгиев Саварбика.

Новкъостал а эш колхоза. Дац укхаза Іэк замалахьа вІайхача паргІатта техника тоае йиш йола наха эша хьалаш. Типденнача, харцаш латтача цхьанкха тайпа отоплени йоацача отарашка я мехмастерской. Тишъенний ферма цхьаьца помещенеш а. Уж тоае, керда паргІатта мехмастерски къас гІо де деза колхоза Сунженски района кулгалхоша а НГІАССР юрта боахама министерствос а.

М. ХАМАТХАНОВ.

СОВГІАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

ИттлагІча пятилетка заданеш толаме кхоачашдарахи къахьегамехьа коммунистически хетам луча хьинаре дакъа лацарахи СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо СССР орденашци медалашци сийнай кхайойоалаш, телевиденеи радиовещанеи, полиграфеи книжкай торговлеи, физически культурай спортеи, кхайойоалаш паччахьалкхен къайленаш лораеча СССР Министрий Советерча Керттерча управлене, СССР Министрий Советерча дикий гІулакхашта йолча Совета, авторски бакъоший Ерригсоюзни агентства, «Знание» яхача Ерригсоюзни общества, книжкаи дезарий Ерригсоюзни шоай ловзамерча общества болхлой йоккхача группана. Царна юкъе Нохч-ГІалгІайчу гІолла:

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГІАЛА ОРДЕН

Звездренский Николай Васильевича — «ЦІе байрахх» яхача газета редактора.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Коноваленко Валентин Павловича — И. Н. Заболотне цІерагІча республиканские книжкай типографе печатника.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Бобев Дмитрий Поликарповича — Нохч-ГІалгІай АССР гІолларча СССР Министрий Советерча дикий гІулакхашта йолча Совета уполномоченнна.

Вороненко Нина Ивановнана — № 13 йолча книжкаш дохкача тика заведующела, гор. Грозный.

Аушев Махьмада Мустафана — Нохч-ГІалгІай телевиденеи радиовещанеи Паччахьалкхен комитета председатела заместителя.

Барзанукаев Ахмед Сейд-Магомедовича — «Коммунизма байракх» яхача газета редактора заместителя.

Дзейтов Хьусена Хьажбикара — И. Н. Заболотне цІерагІча республикански книжкай типографе директора.

ИттлагІа пятилетки кхоачаньеча студенчески отрядашца болаш доккхий производственни хьокхамаш дазарахи дешаре а Іилман общественни балха а толамаш дахарахи СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо СССР орденашци медалашци сийнай студенчески отрядашца болаш эттара чІогІагІа белгалбаьккхинчарна организаторашта. Царна юкъе Нохч-ГІалгІайчу гІолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Ахмадов Сайпудин Хусейновича — Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай Паччахьалкхен университета студента.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Касаев Лема Алаудиновича — ВЛКСМ Ленински райкома хьалхарча секретара, г. Грозный.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Даурбеков Якокций Сараждина — академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института студента.

Пушкарева Людмила Владимировнана — Гудермесски педагогически училища дешархочоа.

Решик Генадий Федоровича — академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института студента.

Советски кинематографе дегІайоалаеча доккхий гІуллакхаш хергІдуларах, къахьегамхошта коммунистически хетам луча хьинаре дакъа лацарах, иттлагІча пятилетке заданеш толаме кхоачашъярах СССР Лаккхехьарча Совета Президиума СССР орденашци медалашци сийнай кинематографе болхлой группана. Царна юкъе Нохч-ГІалгІайче гІолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Дикаева Роза Андиевнана — киносета Гудермесски дирекце киномеханика.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Арнакова Астра Аваковнана — кинофильмашта прокат еча Нохч-ГІалгІай Республикански контора массови позитива контролера.

БАЛХАШ КХЫ А СИХДЕ ДЕЗА

Грозненски района «Ататинский» совхоза кормацехе витаминни баьца хьоари гранулаши кийчъеш совхоза болхлой боакх. Къаьстта хьинаре къахьег йоккха балха опыт йолча Керимова Асмаlас, Кайгарова Тумишас, Чатамирова ПаьтІамата. Царна сийлен грамоташ енай.

Доакъар кийчдара кхайкадаьча месачлике кхо біаь тонн баьца хьоари ялх біаь тонн сенаж кийчъе езача, совхоза механизаторашa цу бетта шин кІирагІа кийчъяьй шоаза дукхагІа сенаж, хІаьта баьца хьоар — 160 тонн.

Уж балхаш деча оасарле лакха йолаш къахьегарах белгалбаьннаб дукха механизатораш. Царна юкъе ба Девлетгиреев Шарани, Чулимов Іадман, Якубов Ахьмад, Шиватов Александр, кхыбараш. Ший декхараш толаме кхоачацlду механизаторий бригадана кулгалдеш волча Казбеков Лемас а.

Баьгда, йол кийчъяра балхаш эсала дела совхозе. Бетта кийтъе езар 800 тонн йолаш цу юкъа кийчъяьр 40 тонн мара яц. Кулгалхоша яхачох цун керттера бахьан догlаш делхаш ха латтар да. Цудухьа, уж декхарийла ба месачникнах юхедисача деношка йол кийчъяра задани кхоачашъяра деррига шоай низаш оардагІдала.

И. АУШЕВ.

КУЛГАЛДЕЧА БОЛХЛОЙ ДЕШАР

Шин шера КПСС Нохч-ГІалгІай обкоме болх беш хилар республика партийни, советски, боахама кулгалдеча болхлой теоретически семинар. Цун тема яр: «Боахама механизм эргайоахаш тоаяр». ЛадийгІарашта хьалхашка къамаьлаш дир Москвин а Грозне а бовзаш болча Іилмахоша, специалисташа-практикаша. Укх шера марта бетта деиз семинаре Іомайир Леонид Ильич Брежнева КПСС XXVI съезде яь КПСС ЦК Отчетни доклад.

Семинара йолх чакхбоалаш КПСС обкома заседаней зале хилар «Парти — советски халкъа авангард» яхача темагІа йола Іилма-практически конференци. Цига «КПСС кулгалдара лоархІам айбалар — социализми коммунизми хьалъялара закономерность» яха керттера доклад йир Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета доцента, исторически Іилмай кандидата И. О. Кацена. Цул тІехьагІа къамаьлаш дир ладувгІараша.

«КПСС лоархІам айбалари идеологически болх дІахо эргабоахаш тоабари» — иштта яр КПСС Октябрьски райкома хьалхарча секретара Л. П. Кизиловас даьча къамаьла тема.

«Боахами культурен дегІайоалаеча партийни кулгалдар — советски общество дегІаяра хилаиза даргдоаца хьал» яхача темана хетадь дир НГІАССР социальни Іалашъю министра П. Д. Лопатина дaь къамаьл.

«КПСС-и социальни отношенеш дегІалкхари» цу темах лаьца къамаьл дир «Ленинан некъ» газета редактора Ю. А. Айдаева, КПСС классови чулоацамахи дегІаенача социализма хьалашкарча цун бишхелонехи дийцар НГІАССР Лакхехьарча суда председатела И. Д. Бурмистрова. «КПСС-и общественни организацей лоархІам айбалари. Царна кулгалделга эргадоахаш тоадара навьъаци средствашн» иштта яр облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова къамаьла тема.

Конференце хьахьевхар семинаре ладувгІаш хиннарий знаней боарам лакха хилар, марксизма-ленинизма теоретически положенеш КПСС XXVI съезда решенеш вахаре чакхйоахаш беча практически балхаца вІаши юкъа ховш уж болга.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара **И. О. Вузуртанова.**

Партийни вахар: собранеш кийчъярен чаккхъяхарен практика

ДУВЦА ОТТАДУ ДОШ МАССЕ ОАГIОРАХЬАРА ТОХК

Партийни собрани — парторганизаце эггара лаккхера кулгалду орган, парте членаштен кандидаштен политически кхетам луш йоле школа. КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхочашъяре, боахама гIулакхашта деш доле кулгал дIахо тоадара, общественни производства эффективность лакхъяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, организаторски болх чIоагIбаран хIара коммунисто хьинар айдаран партийни организацена хьалхашка латта хьйда декхараш шоай собранешка белгалдеш ба хIанз коммунисташ.

Эггара тIехьагIа хиннача собрание тха коммунисташа дийцар КПСС XXVI съезде баьча балха итогаш. ЦIенхаштта къамаьл хилар цига боахама коллектива вахарен балхен овлангарча дешай хьакъехьа. Новкъосташа чIоагIа хьажит долаш дувцар тахан тIалатта гIулакхаш а кхоана де дезараш а. Собрани массане а чIоагIа лоархIам беш хинна хилар хьахьокх кхьметтел пренешка 10 саго лаккъа лаьца хиларо а. ХIаранс даь къамаьл гIулакх тоадалар лоаш, чулоацам дика болаш дар. Цхьатарра уйла йолаш бар коммунисташ съезда материалашка белгалдаьха дукха кхоачамбоацараш тха а долаш хилара. Белгала аьлча, хIана а кIеанга пайда эц юртбоахама продукции дукхагIа яккхара аьттув болаш долча хьалех, кхоачамболаш йолча темпашца дегIаахац колхоза хьайбей боахам, вIалла тоъам болаш бац идейно-политически, къахьегама, праственни кхетам лучара бувзам. Корта а бола хьйдла предложенеш елар кхоачамбоацараш дIадахара, организационно-партийни, идеологически, боахама гIулекхаш дIахо эргадаьта тоадара тIеерзаль. Цу предложенеш лара тIа оттаяь мероприятеш хIанз чакхйоахаш я партком.

Дувца оттадергдола дешаш харжар, уж шоай хаикахьа оттадар боккхача лоархIаме да. Цхьабакъда, дувца а чакхдалац деррига. Собрание боарамо, цигарча коммунистий хьинаро шаьра хьахьокх, проблема маIанах, лоархIарех, декхарех мел дика кхет. Нагахьа санна коммунист дешах кIоартта кхеташ хуле, коллективерча гIулакхашта дика духтIаавьнна хуле, тIакха цо нердадар юкъедахьаргда, маьхера предложенеш лургья.

Из теркал а деш, коммунисташта хьалххагIе а дIахайта гIерт тхо собрани маца, малагIа дош дувцаш хургья, доклад ерггьяр малаа. Оаха лаьца тховй хьйдла никъ ба тха: аргIанара собрани чакхъяьнначул тIехьагIа цига председател деш хиннача е парткома секретара хоам бу, юкеа тIайоагIар маца хургья е хувцаргдола дешаш малагIаш да а, докладчика цIи йоакх. Цул совгIа, бригадашкен фермашкен объявленеш хьалтох. Коммунисташта хетачох, из дика практика я.

Эггара чIоагIагIа уйла тIайохийт оаха собранеш кийчъеча юкъе коммунисташа шерагIа дакъа лацара. Ер-беча формаех пайда эц оаха цу гIулакха: оахош дувца оттадергдолча дешашта хетаяь совещанеш ю оаха бригадай, фермай парторганизацей секретарашца, партгрупоргашца, цхьаццаболча коммунисташца дагадоал тхо. ДукхагIа йолча хина докладаш собранешка кийчъяра къаьста комиссеш вIашагIъехк оаха, юкъебохийта коммунисташ дувцача деша лоархIамга хьежжа дукхагIа е кIезигагIа а болаш. Царна юкъе болх цу проблемана дика духтIабаьнна, из массе оагIорахьара къоастае, обобщенеш выводаш е ховш бола новкъостий.

Укх шера бIаьстан юкъе партийни собрание дувца лаьрхIар оаха бIаьстан юкъе кхашка де деза балхаш дика вIашттIехьдаьккха чакхдахара даькъера коммунистий декхараш. Массаза а санна, цу хьакъехьа хьалхагIе а хоам бир оаха коммунисташка. Парткома заседание комиссе чIоагIийр. Цунна кертте эттар коммунист, колхоза керттера агроном В. Тимофеев, бригадашкара механикаш В. Ермоленко, А. Зыбкин. Царех хIаранега дIаелар ялаташ дIадера техника, лаьтте, цу кхашкара станаш кийчъяра леламга хьажара оттаяь план. Болх дIаболабеннача хана комиссе членийй каст-каста къамаьлаш хиннад механизаторашца, мугIарерча колхозхошца. Уж хьийкаб кхашка араяха кийчъаьча тракторни агрегаташка, эггара хьалхагIа ялаташ дIадедоладергдолчара лаьттан участкаш малагIча хьала тIа я.

ГулЬьча материалех справка оттайр. Из миштай хьежар парткома берригa членаш, цунах дича бакъахьа дараш а пхалла хетараш а дийцар. Цул тIехьагIа доладелар тхо доклад-кийчъе. Дика чулоацам болаш хилар из, наха чIоагIа хьаштдолаш тIайийпар. Идейни организационни боарам лакха болаш чакхъяьлар собрани. Цо лаьрхIа гIулакхаш, гоа я ца деш, чакхдахаро йиш хилийтар ялаташ шоай ханнахьа, лакхача агротехнически боарамe дIаде.

Хаоттама хьалашка диллача хала хиннача 1980 шера цIоккха а ца баьча тайпара чIогIа хIара бригада болх бе, мело ьча моттигашка снхха данза даргдоацар де дийзар тха партийни организаце. Эттача хьало дIадехар каст-каста собранеш елга, къаьстта а лаьттан боахама партийни организаце. Цо гIо дора наха юкъе беш бола организаторски политически болх тоабара, бухсоццача кхаьчача — производственни хьокхамаш чIоагIа лакхдара. Белгалдоаккхаргда аз, ялат дакххара план соакха еррига тракторно-полеводчески бригадаша кхоачашъяь хилар. IланагIа хIара гектара тIара 24 центнери декхарегIа 25 центнери даккха лаьрхIа хинна ялат колхозе юкъера лаьрхIача 31,5 центнер даьккхар хий ца декхача лаьтташкара. Из — республике дикагIа бола хьокхам. Деррига а лаьрхIача колхозо заготовительни пунктаьшка дIачуденнад 2130 тонни ялат, планагIа 1700 а декхарегIа 1800 а тонни дала дезача.

Кхы цхьаьнха дакъа а да тха колхоза — хьайбай боахам. Бакъда, лаьттан боахам дегIаболлабеча санна доккхий хIамаш карагIдийнадац тхона из дегIаболлабеча. Цудухьа, кхетадеш мадарра, хьайбаш леладерий коллектива болх тоабара проблемаш партийни организаце теркама юкъметте латт, каст-каста ювц коммунистий собранешка. Е шу хьадолаленнача юххьe хьайбай боахама парторганизаце хьайийллача партийни собрание дийцар шура дукхагIа яхарен дикагIа хилийтарен даькъера коллектива декхараш. ГIулакх миштад аьлча, 1980 шера пачхаьалкхенга схкача шурех 400 тонни совгIа яр шоллагIча сортах е сортах йоацаш дIачуйицар. Укх шера хьалхарча бетта лыкха шура кIезигагIа а богIа я яр.

Собрание хьабаьхкар учете латта парте берригa членаш, дукхагIа бола партийни боаца хьайбаш леладераш. Доклад йир хьайбай боахама партбюро секретара керттерча зоотехника С. К. Доортова. Цо бокъонца хьадовзийтар йоаккха шура кIезигагIен вогIен хилара бахьанаш, чIоагIа критика йир № 1 а № 3 а йолча фермай заведующеишта М. О. Бузуртановнен И. А. Бузуртановнен. Докладчика ца оалаш дисар аьлар пренешка къамаьлаш даьчар. Цар кхы а дукха дийцар хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура кIезигьларех всала хиларен бахьанаш, шоай де дезар дегга цIенхаштта хьадийхар фермай кулгалхошкарен специалисташкарен.

Мадарра аьлча, коммунисташен парте боацача новкъосташтен эррига корта болаш йола замечанеш предложенеш собрание тIаийцача шеррача соцама юкъе дIалаьй. Цун проект оттаеш хиннай собрании доклади кийчъеча дакъа лаьца комиссе берригa членаш.

Яьча решене декхаринла вора дикагIбола организатораш - коммунисташ хьежебарца партийни алиянн чIоагIъе, лаьрхIадар хьайбаш леладерий бытовой хьалаш тоаде, фермашкарча гIулакхашта хьалхара цар бехктокхам лаккбе, хьайоаккха продукции дукхагIен дикагIен хилийта. ЛаьрхIар кхоачашде миштa вIашттIехьдаьннад дувц факташ: хьалхарча квартале дукхагIа йола шура цхьоалагIча сортах дIачуеннай.

Шу чакхдела хIанз а тоъал ха йисай, цхьабакъда, майрра ала йиш йолаш да, хьалхагIа тIехьабусаш хиннача хьайбай боахамера гIулакхаш дикка тоадаларгахьа лестад аьнна. Укх шера пхе бетта, дIадахача шерарча цу ханаца нийсйича, хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 35 килограмм дукхагIа хилар. Хьалкирча ах шера планагIа йоакха лаьрхIача 830 тоннана меттел йоахарг 860 тонн.

Дика чIоагIъеннай хьайбай боахама доакъара база. Мала бутт а бовлеьа еллай 4 эзар тонн совгIа силос. Цонашкара а хий декхача лаьтташка дIайийвача баьцех а дIахо доакъар доаккхаш я механизированни кхо бригада.

Тха партийни организаце шой керттера уйла тIайохийт КПСС XXVI съезда, июньски (1978 ш.) Пленума исторически соцамаш а 11-ча пятилетка хьалхарча шера декхараш а кхоачашдара. ХIаьта цу гIулакха дикагIа пайда эца гIерт тхо партийни собранеш санна йолча балха формех.

Х. АМРИЕВ,
Сунженски районе «Победа» яхача колхоза парткома секретарь.

ПОЛИТИЧЕСКИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕШАРА ИТОГОВИ ЗАНЯТЕШКАРА

КарагIдаьнначун итогаш ю ха хьаэттай къахьегамхой экономически дешара системе. Чакхдоалаш латта дешара шу белгала дар иттлагIа пятилетка махулла дикагIа чакхъяккхара тIехьа шерра социалистически яхь йоаржаьча, цхьайтталагIча пятилетка планаш вIашттIехьйоахача, парте XXVI-ча съездига кийчлучеш цун исторически решенеша къахьегамхой дегаш уроттадаьчеш хьалашка из дIадихьа хилар-ца.

Карарча дешара шера «Промавтоматика» ВНИИПИ экономически дешара еррига гача группашка Iомайир «Iилма-техническа прогресса экономически проблемаш» яха курс. Группашка ба отделий заведующеш, цар заместителаш, лабораторе, секторий группай заведующеш. «Экономически газета» моталераштен 1981 — 1985-ча шерашта йолча экономически дешара планашкен хьежжа из курс Iомаергья 1985-ча шерага кхаччалца, дешар чакхдоаллача хана института мел бола инженерно-технически Iилмаин болхлой цунка юкъеэза хургболаш.

ДIадахача шерий оашто хьахьейхар тха хьалашка дешара итогаш елга къаьсттача къаьстача ладувгIархоша кийчъяьча коллективаш болча рефераташта защита яра хьисапе вIашттIехьдаьккхача бахъахьа долга. Укх шера рефераташта защита ел 77 ладувгIархо ва, царех 61 «тIехдика» е «дика» яха оценкаш йоахаш чакхъдаьлар защита елга. Шоай материал кIоартта Iомаьлга хьахьейхар отделий заведующеша И. Я. Калугина, Ю. И. Демиденкос, С. А. Кулебякина, Я. А. Ханукаева, Iилман балхахоша В. И. Резваева, Ю. Г. Колпакова, дуккхача кхычар.

Рефераташ цар лаьцадьа хиннача къамаьлашкен хьахьейхар ладувгIархошта экономика дешаш довзалга, марксистско-ленински теоре КПСС политикан ларда тIа производства, бIаргчача отрасле экономически гIуллакхаш дикка хоаш уж болга. Иштта цар шерра пайда ийбоpe КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК Пленумий материалех, боахама дошашта хетадаьча наргеш правительства соцамех.

Iилма-тохкама институтай проектно-конструкторски организацейн организационни структуранех из дIахо эрсйоаккхаш товаре ваьккъаштен хетадаьдар шай къамаьл лаборатора заведующе Б. Ф. Чеботарева. Ше дувцар дар цо хоадамболлаш дийзар цу хьакъехьа тха института хьалхашка латтача декхарешца. Иштта Iилма-технически прогресса экономически эффективность лакхъяра наьгьех чулоацам бола къамаьл дир отдела заведующе С. А. Кулебякина.

Инженерни балхашта механизация автоматизация елга а Iилма-производственни объединене из дош хьинаре вахаре чакхдоаккхилга а ший реферата темана хержадар технически Iилмай кандидата Ю. Г. Колпакова. НИИ а КБ а балха эффективность, дьлар цо, тийша я материальни база чIоагIа хиларах, инженерни балха механизации автоматизации ярах, тохкамаш дараи, уж производствана юкъехьоийта сихдарах, хIаьта иштта цар дийнал лакхьярах гIо деш йолча электронно-вычислительни машинех пайда ийбарах. ДIахо цо белгалдаьккхар, «Промавтоматика» НПО хозрасчётни системага ялар Iилма-тохкамий эффективность лакхъяргахьа баьккха лоархIаме гIа болга. Кердача системо вIашттIехьдоаккх Iилма-тохкама, конструкторски а къахьегама а коллективаш продукце дикали цун технологе боарами. Iилма-тохкама а конструкторски а балхий эффективность лакхъяра, кердадар производствана сихагIа юкъедахьара уж тIакхувш хулга.

«Промавтоматика» НПО коллектива Iилма-технически карагIдаьнначаш хамгъа боахама юкъедахьарах лаьца дийцар итогови занятешка сектора заведующе О. В. Якунина. Объединене Iилма-технически потенциал, Iилма-тохкама балхий эффективность лакхъяларга хьежжа тIа-тIа лоархIамегIа хулаш доагIа цу дерригех а кхетамца пайда ийбара дош. Плановы задане кхоачаргьяра НПО еррига структурни подразделенеш шоайла дайха вIашш юкъяра, объединене кийчъеча технологически процессашта тIахьожам лоаттабара йолча автоматизированни системай лакхара Iилма-технически боарам Iалатбара, уж производствана юкъеккхаьара ерригача этапашкара - дикали эффективности лакхъяра НПО хьалхий балха управлене елга вIашттIехьйоаккха структура, керттера нормаш правилаш. Цар торо лу кхетамца пайда ийбеча централизацеи децентрализацей ларда тIа балха дика пайда хьебоалаш доал де.

Экономически дешара хоадамбеш йола занятеш дIаяхьар алхха аргIанара дешара шу чакхдалар хиина ца Iеш, мадарра аьлча, тIадоагIача шера кийчо елга а да. Цудухьа, итогови занятешка иштта дийнар дешара процесс вIашттIехьйоаккхача карагIдаьнарех а дийнача гIалатех а, из кхы дIахо тоадара юкъедовладе дезаргдола методически организационни гIулакхаш белгалдир. Итогови занятешка даьча къамаьлаша хьахьейхар Iилма-технически прогресс сихъяра бола шоай лоархIам а бехктокхам а ладувгIархой дика хоаш болга.

Дешара шу чакхдаьннад. Цхьабакъда, цунна юкъе даькъа лоепараш кхетадеш ба парте XXVI съезда исторически решенеш вахаре кхоачашъяра тIаберзабаь хьинарен творчески къахьегам шоашка хьежаш бола.

Ю. ЛАКЕЕВ,
«Промавтоматика» ВНИИПИ экономически дешара ета кулгалхо, технически Iилмай кандидат.

ИШТТА БОАККХ ТОЛАМ

БЕЛОРУССКИ ССР. Отрасле эггара лаккхагIа хьокхам баьккхаб «Горизонт» яхача производственни объединене — еррига а хIапа иц аьнна арахецаш йола продукции пачхаьалкхен дикала Знак йолаш я. Тхьаь итт шера объединене хьаьй 20 моделагIа йола телевизораш, 24 — радиоприемникашен радиолаш. Конструкторий, производства новаторий творчество дуккхаза медалаш телаш еррисоюзни а дунен халкъашта юкъерча а выставкашкен ярмаркашкен белгальяьккхай. ТIехьарча шерашка предприятe дикка кIевигденнад балхара кадраш дIаухилга. Из деррига — администрацей профсоюзни организацей болхлойн гIулакхерча наьхен къахьегама хьалий, пар бытеи салоIарен йокхо елга да.

Хоза кийттъяь цехаш, чIоагIа уйла тIалхийта тоаяь интерьер цехе дукка долча зизаш, баьцовгIаша творчески къахьета безам бойт. Производства культурана йолча лаьрхIача комиссе хIара бетта рейдаш ю — болх беча моттигашкара санитарни хьал миштад хьожаш.

Тхьо миштел дукхагIа ха йоалц къахьегамхоша кердача кхачан комбинате хIама дуаш. Юкъе йлсача хана библиотеке кердача литературега хьажа, артисташца, яздархошца вIашагIкхета йиш йолаш хул. Цу дерригеша физически кIаьдвалар дIадовнах, кердача низаца болх дIабоалбе торо хулийт.

Завода территоре тIа я поликлиника, заказаш ду стол а долаш тика; кино, театре ваха, е гаьна ваьгаьвахха филеташ эца йиш я.

130 эзар сом совгIа ахча хьежаду объединене унахцIено лоралра мероприятешта. Ши эзар ах эзар гаргга саго хIара шера санаторешка пансионаташка, салаIара цIеношка, турбазашка салоI.

СУРТАШ ТIА: 1. «Океан» яхача приемникашта регулировка еш йола хьалха латта комсомольский бригада (аьрдехьара аьттехьа) — Н. Ушалевич, А. Шевцов, А. Куралевич, А. Рыжик, бригадир А. Свикович, В. Поддубский.

2. Психологически разгрузка еча цIагIа. Укхаза болхлоша 8—10 минот ха йоакх музыкага ладувгIаш, цо торо хулийт нераш кIаьдвалар дIадаккха, балха тIера уйла юхаякха, салаIа, тIехка кердача низаца болх дIа[illegible].

3. ПоккхагIа йола социолог Лучинина Ольга заводе балха оттачунца къамаьл деш я.

Г. СЕМЕНОВА суртащ.

ТАСС фотохроника.

ДИКАЧА НАХАХ

БРИГАДИР

Хьаьнала къахьегаш, шоай декхараш даим цIена кхоачашдеш бола болхлой дукха ба «Чечингсельстрой» треста аьшмабетона конструкцей заводе. Царех цаI ва хьу чакхйоахача цехерча пилорамщикий бригадир Мутаев Мувса Мюсаевич. Производственни совещанешка, болхлой юкъарча собранешка, социалистически яхье итогаш еча хана кхычарна хьокхаме уттаду из. Тхьо шу дикад цу заводерча хIана ше болх беча пилорамера тIа балха моттиг ца хувцаш яз къахьегаш вола. Цу шерашка пилорамщика балхах тIехдика кхийттав со, цхьакиха кхыча балхаца хувцаргьяцар аз сай балха говзал, яхаш дувц Мувсас.

Балха тIа Iалаьмате дикка йоалаш, социалистически яхье хьалха латташ хьаоагIа яз а цо кулгалдеш йолча бригада коллектив а. ИттлагIча пятилетка задании В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхачалехьа кхоачаш а яь, цу хана дене укх пятилетка чотагIа къахьегача бригада пилорамщикаша хIаналехьа дукха хIама ца эпшаш кхоачашъяй цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани.

Къаьстта оасаре къахьегаш бригада болхлоша укх шера. Цхьаькха смена дIаяхийтац цо цаьй норма 130—140 процент кхоачаш ца еш.

Пачхаьалкхен план кхоачашъярах шоай декхараш кхоачашдеь баьннаргаш лархIац коммунистически къахьегама коллективерча пилорамщикаша. Цар шоай керттерча декхарех лоархI шоаш хьа мел еш йола продукции динен тIехдикен мара ца хилийтар. Цу даьнье, дика ю йоалаш болх беш ба уж укх тIеххьарча шерашка. Цар хьаяь продукции эсала я аьнна цхьаькха рекламаци кхаьчаяц бригаде гIишлонхошкара.

— Пилорамщикий бригада коллектив кердача котлованашка кхувлаш дола бахьанаш дукха да, — аьлар ДОЦ-а начальника Гунеев Хьусена. Социалистически яхьи къахьегами дика вIашттIехьбаьккхача бригада болхлоша безза пайда ийбу шоай торонех кхоачамехи. ХIара дийнахьара смена чакхъяьлча кхоана бе беза болх белгалбоккх цар. Денна шоаш даьхача къахьегама толамий итогаш а еш, уж дIаязъю бригадин журнала тIа. Тахан шоаш баьккха толам кхоана шоай норма хилийта гIерт уж.

Советски Эскаре гIулакх даь а ваьнна 1966 шера ше цIаккхаьчача дукхьашка хIанзарча ший профессех къахьегама никъ дIаболабир Мувсас. Пхи итт шу дала лехьа балха-дика производственни организатори из хилар зийра предприятe кулгалхоша, общественни организацеша. Цудухьа завода коммунисташа массава раьза а волеш шоай мугIараша дIаийцар из 1966 шера. Сай вахаре эггара беркатегIа а белгалагIа а дола шу лоархI из цунах, яхаш дувц Мувса Мюсаевича. Цу хана дика дацар хIано из болх беш волча бригадера производственни гIулакхаш. Цхьакиха лоадамбоаца хIама а лоархIаш шоай хьашт долча хана цIагIа а Iеш, прогулаш еш бараш нийслора. Белха болла шехьа корта бохабу малараш мелаш, тIехьабаьле балха хьаухаш е хинал хьалха цIаухаш дукха моттигаш нийслора. Производстве тоньш доаца уж гIулакхаш нийсдаларца дувзаденна кьоаз коммунист бригадана керте оттавир предприятe кулгалхоша. Бригадера берригa болхлой, цар оамалаш дика йовзаш вар Мувса. Къахьегамех производственни дисциплина телхаерашца, корта бохабу малараш мелаш барашца, цар дезалца цхьа санна духхаза а къамаьл хилар бригада нердача кулгалхочун.

Массехк бутт баьлехьа хоалуш тоабелар бригада болх. Социалистически яхье хьалха латтача бригадашца а нийсса йолаелар из. Дукха юкъ ялалехьа царна юкъе лыржача яхье а хьалхара моттиг лаьккхар цо. «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цIи елар цунна. Цу цIера сий даим лакха а лоаттадеш таханарча денга кхаччалца яхье хьалха латтарашта юкъейолаш хьайоагIа из. Бригадира санна хьинаре къа а хьегаш баьккха дика толамаш доахаш бола болхлой а ба коллективе. Царех ва Товсултанов Хас-Мохьмад, Иналов Салгири, кхыбараш.

Бокъонца вола производственни бригада кулгалхо хиларал совгIа, заводе дикагIвола хьехамча лоархIаш а ва Мутаев Мувса. Дукхача шерашка ше Iоаль опыт, дикагIйола балха методаш дIайовзийташ итташ пилорамщикаш кийчбаьб цо ше укхаза къахьегаш волча шерашка. ХIанз цун бригаде къахьегаш барех дукхагIбараш а цо балхах кхетабаь ба. Царех ба шоай хьехамча санна хьинаре къахьегаш бола пилорамщикаш коммунистически къахьегама ударникаш Рамзаев Баудин, Гайрбеков Ваха, кхыбараш.

Хьинаре къахьегаш вале а общественни балха тIа дакъа лаца ха кородоагIа Мувсайна. Цкъа санна дукхаза хийржав из завода партбюро членалла, хIанз профсоюза завкома члена декхараш кхоачашдеш ва из.

Мувсай къахьегама толамаш дуккхаза совгIаташ а телаш белгалдаьхад. «Социалистически яхье котваьннар» яха бархI Знак, «РСФСР Социалистически яхьа отличник» яха сийлен Знак, «ИттлагIча пятилетка ударник» яха сийлен Знак еннай цунна.

В. КОСТОЕВ.

НОВКЪОСТАШТА ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Халкъа боахаме массанахьа а дIакхоачаш я хIанз электрически энерги. Чоалхаеча энергетически оборудоване тIа болх беш болча энергетикаша шоай хьинари низи кхобац хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдаре.

«Грозэнерго» районни энергетически управлене шоллагIча теплоэлектроцентрала турбинни цехе дIачувлена хьалхашка латта декхараш толаме дика да. Заводашта, фабрикашта, промышленности, гIишлошъета, кхыча организацена, юрта боахама лаьрхIа электричество йоаккхаш йола йоккхи турбогенератораш хаддаза болх беш я укхаз. Цехе дIачувлена цхьаккха саг вий-тхьоI укхаза болх беш ваца. Массех саг маре ваи еррига цехе къахьегама вахте латташ, болхлошта йола тешаме гIоноча а хинна дIаэттад автоматика. Цхьан машинисто болх бу шиш-икаь турбогенератора тIа.

Коммуниста, мастера Канарский Алексей Антоновича кулгалдеча слесарий бригада коллектив цехе эггара дикагIа лоархIаши социалистически яхье хьалхалатташи я. Творчески дукха къахьегаш йолча бригадера хIара саг рационализатор ва. Барт цхьоагIо йолаш коллектив вIашагIйоллача доккха дакъа лаьцад мастера Алексей Антоновича. 1962 шера дего «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цIи лелаеши цу цIера сий лакха лоаттадеш я бригада. Шоай новкъосташта хьокхам телаш ба укхаза къахьегача ветеранаш, слесараш, коммунистически къахьегама ударникаш В. Седашов, Ю. Вострнков, кхыбараш.

Тхьаьн итт шу гаргга ха я мастера Канарский Алексея балха моттиг па хувцаш шоллагIча теплоэлектроцентрале къахьега. Турбинни цехе деча балхах цхьаккха товзал иц но толаме кара па ерзаеш. Массехь шера вIашттIа теплоэлектроцентрала энергетикаша керда хиннай из профсоюза завкома председателалла. Ший хIаранегара доагIаш дар хьадехаш а ва из. Цудухьа ТЭЦ-2 коллективо чIоагIа лоархIаши сийдеши ва из.

Вашха-дика производственни хиларал совгIа предприятe эггара дикагIйола рационализатор а ва из. Цхьа шу дIаоддац цо предприятена боккха пайда беш йола массехк рационализаторски предложенеш производствана юкъе ца хьоц.

Хьинаре къа а хьегаш цо даьхача толамий лакха мах баьб. Дукха сийлен грамоташ, маьхера совгIаташ тийнад, баркалаш яьхад Алексей Антоновича. Цун наькха тIа лепаш я «РСФСР социалистически яхьа отличник» яха сийлен Знак, «За трудовую доблесть» яха медаль, «Знак почета» яха орден. Дуккхача хана дехаш цун портрет хьалтеха доал «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене Сийлен у гIа тIа.

Цу совгIаташа ше дуккхача хIамашта декхарийла велга дика кхетадеча мастера Канарский Алексея, цо кулгалдеча бригада коллективо тIа-тIа шоай производственни толамаш тоадеш къа а хьегаш, тIеххьоачашду цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера шоаш тIайийца социалистически декхараш.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» РЭУ оператор.

ПАТРИОТАШ КХЕБУ

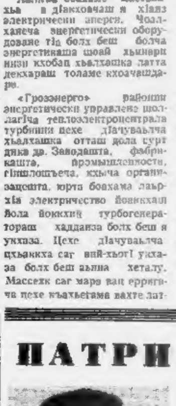

Советски сага дика уйла а белгалагIа йола оагIув а я Даьхе езаш хилар. Бера хана деиз, школе дешача хана дIадоладу цу тайпара кхетам балар. Цу хана деша довзийта деза дешархошта даьйн даьдайн турпала гIулакхаш. Уж цар кхетадарах тийша дукха хIамаш да.

КагIийча нахах мехкарашех тIема-патриотически кхетам балара чIоагIа пайдана я юххьанцара военни гIулакхий Iомадара еш йола урокаш.

ВорхIлагIа шу да Шовхалов Мухади Мовлаевич № 1 йолча Автурински юкъерча школе военрукалла болх беш вола. Цу юкъа тха районерча школай юххьанцарча военни гIулакхий дикагIболча хьехархоех цаI а хинна дIаэттав запасера хIамагIволла лейтенант М. Шовхалов.

Из бакъдолга ховрга тематически кийчъаьча кабинетага хьежача. ЦIеча кIада тIа дошоча алапаша дIаязбаь латт военни присяга — Даьхенна, Коммунистически партена, Советски правительствана тешаме хургхиларах бусш бола дув. Кабинета пенашца шо-шоай разделашта къаьста а болаш хьалъда гойтара пособеш: «Социалистически Даймохк лорабара хьаькъехьа В. И. Ленина ьлхар», СССР Герзашцарча Низий Устав, гера кхоеса Iомавалар, граждански оборона лардаш, кхычараш.

Къаьстта уйла тIаозаш я укхаза школа военрукo говзача кулгаша гам хьекхаш дахчах яь советски тIемахочун—кортамукъале яьккхачун йоккха бIаргIа.

М. М. Шовхалова кIезига къахьийгадац тIем тIа бовбаьча юртахошта школа юхь обелиски оттаеча хана. Школе дика оамал а хинна дIадоладенад къонача патриоташта коммунизма уйланца кхетам луш йола мероприятеш обелискина хьалхашка чакхйоахилга.

Безам тIабодаши пайда луш чакхйоаь ший урокаш М. М. Шовхалова. Юххьанцарча военни гIулакхий урокашка тIема знанеш говзали эц. Школа чакхъяьккхачул тIехьагIа, Даьхе лорае шоаш дIаэттача, къоначча тIемахоша доацача хана, вIалла хала а доацаш, Iомаду хIанзара герай тIема техника...

Лорадеш леладу М. М. Шовхалова эскаре гIулакх де бахача селхан хиннача дешархоша ший цIерагIа кхаьхийта салтий письмош. Кхычарна юкъе бIарг тIаотт са Бурваев ИбрахIима письмо. Цо язду:

«ГIирсаш хьалдеча бIуна ва со гIулакх деш. Ши оттархо кхы а ва соца цхьана. Юххьанцарча военни гIулакхий урокашка Iа тхона хьийхар чIоагIа наьъдаьннад тхона таханарча эскаре оаха деча гIулакхашка».

Изазаш чулоацам болаш да Шовхалов Мухаде хьийхача цхьаькхане, эскара зенитни довкъошка гIулакх деш волча КПСС членалла кандидата Кахиев Мувсас дайта письмо а...

«Орленок» яхача комсомольски тIема спортивни эзарга республикански хьажар долаш хьалкара моттиг яьккхар школа юнармейцаша. Цкъа санна дуккхаза а котбийнеб уж, призаш а йоахаш, районни хьажарашка а. Советски Эскаре гIулакх де нагахь кийчбара декхар вай Даьхенна хьалхашка дика кхоачашдарах, дешара материальни база дикача хьала тIа леларах республика военкомато Сийлен грамота еннай М. М. Шовхаловна. Школа военрук социалистически яхье котваьннарг лаьрхIа, из иштта дIалхача пятилетка ударник а ва.

Общественни болх а дика лелабу М. Шовхалов — ЧИГУ биологически факультета студента - заочника: школьни партийни организацена кулгалду, дукха болх бу сийлахь-воккхача Ленина идейна тIехьале, вай парте съездийн пленумийн решенеш ший коллегашта дIайовзийтара.

ДоагIар дикаа хьадехаш вола педагог коммунист М. Шовхалов чIоагIа лоархIаш ва школа хьехархоштен дешархоштен юкъе.

А. МУЦУРАЕВ,
«Знамя коммунизма» яхача Шалья районни газета болхло.

Лаьттанца доттагIалла тесса

Лаьтто диза шийн беркат дIалац цкъа дей хIара доал дечарна мара. Лаьттанца шоай вахар дийза нах ба Урус - Мартановски районера «Красноармейский» совхоза цхьоалагIча отделене шолгIача бригадера бараш. Цудухьа хIара шера дика хьохамаш гойташ хьа а боагIа.

— Керттерча даькъе къовачарех латташ, дехкараш дика кхетадеш коллектив я из, — йоах цу бригадах совхоза партиома секретаря Ахмадов Iайнде.

Цу бригадана кулгалдеш коммунист, юрта Совета депутат Гебоев Iарби ва. ИтталгIа шу да из цу коллектива керте латта. Хьалхашка латта дехкараш кхоачашдара нах оарцагIбаха хоаш, юртбоахама культураш лелаяра дикиа опыт йолаш саг ва из. КарагIдьинначох кхоачамбаь Iеш оамал йоаца из хаддаиза лакхъеш ва шийн балха говзал. ХIанз Орджоникидзерча юртбоахама институте заочно дешаш ва.

— 1454 гектар я тха бригада доалахьа. Цунах шиъбIаь гектара тIа мах бола доакъара культура — рапс кхейир ух шера. ХIаьта план 130 йолаш хIара гектара тIара 170 центнер моша доакъар чу а дера. Из а дукха дац. ТIадоагIача шера хIара гектара тIара 250 центнерал кIезигагIа доацаш из чуда лерхI оаха. Тха бригадо керттерча даькъе ялата культураш: кIа, мукх, хьажкIаш кхею. ХьатIанхоачаш латт ха бола ялат чуэца доладе деза ха. Из болх 25 июне дIаболабергба оаха. КIи-марса намлаш толамца чакхъяккхара дерряга а кийча да. Рапс чуэцаш техкар оаха ялат чудерзадеш хургйола техника мел дика тоалйи а цо мел дика болх бу а. ХIаьта хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 24 центнер ялат даргхиларах шеко а яц тха. План 22,5 центнер мара яц.

ДIахача иттлагIча пятилетке Урус-Мартановски районa ялат кхедеча бригадашта юкъе хIара шера йоаркаш хиннача яхьашка шоаза хьалхара моттигаш яьхар Гебоева култалдеча коллективо.

Геттара раьза ва, из механизатораша къаьстта а хьажкIаш кхееча звенона керте латтача къонача коммуниста Исраилов Юнуса.

Иштта дувц шийн звенох Юнуса:

— Тха коллективе вехъ саг ва. Берригаш а, цаI сакха, лаьттанца доттагIал тессам къахьегама тIерсх бе. ХIаьта балха опыт тоъаш ца хилча сайца цхьана къахьегача сай хьехамчийна Асхабов Шемсудина тIаьхьа со. Тхьо шу совгIа кхеп леладеш къахьегаш хьавоагIача цунна дукха хов. ХьажкIаш 145 гектара тIа я тха укх шера ялата кхееш. Дика дегIайоагIаш латт уж. Царна дIалогIаш латт уж. Царна дIалогIаш дергда оаха. ХIанзарча хьалага хьежача хIара гектара тIара 40 центнерал кIезигагIа йоацаш фуальлха хьажкIаш ергыа аьнна хет сона. ХIаьта план 33 центнер я. Социалистически яхь вон-кхагIволча ловкъосте, цIи хезача механизатора Юшаев Маулета кулгалдеча звеноца лелаю тха коллективо. Маулета шийн новкъостаца хIара гектара тIара 38 центнер фуальлхахьажкIаш чуэца лаьрхIад. ТIехьара а фу хургда-м хал, цхьабакъда, царел хьалхадовла дага да тхо.

В. КРАСЮК.

СУРТАШ ТIА: 1. Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза толашагIа йолча бригада бригадир I. Гебоев; 2. Цу бригада звеньевой Ю. Исраилов; 3. Бригада кхаьна.

Автора дахна суртaш.

ХЬЕХАМЧАЛ-ЛОАРХIАМЕ ГIУЛАКХ

Вайна малирра, хьехамчий гIулакх керттерча даькъе кагирхошта идейно-политически, къахьегамо кхетам баларах, шийн дехкар довзаш вола викъа саг хургволча наькъах из дIанхетаварах латт.

Малгобекски бурув тохара балхий управлене хьехамчий балха чIоагIа дIаьйрза форма я хIара сагаца шийца болх бар, цу даькъе боиза теркам тIебохийт хьехамчий хоржача хана.

Управленерe хьехамчий коммунистически къахьегама ударникаш, производстве хьалхалаттараш, лакха профессиональни говзал йола нах ба. Цар кIоаргга кхетабу къона смена кхерра вачачахьалхкхи доакъара лоархIам.

Хьехамчий хорж укхаза болхлой собраненашка, тIакха буровой комитета заседанешка чIоагIбу къона болхлой.

Массеза доп ареда вай управлене хьохамчех лаьца. Масала, Атарщиков Иван Алексеевич мехкдаьтта промышленноста ветеран, Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалер ва. Барайтта шу совгIа ха я цо буровой мастерашка болх бу. Бурув тохара балха дIаьхий опыт йолча мастера иштта кагий нах вахара новкъа баьхаб. ХIанз из УБР дикагIболча хьехамчех цаI ва.

Шийн хьехамчашка дег тIера доагIача дешаца баркал йоах Хадзиев Ахьмада Миньяла, Иван Алексеевича хьехаво йокха йоацача юкъа бурувтохачун гIончагара ваьнна буровой начальнигага кхача гIо дир цуна. ХIаьта хIанз Хадзиев ше ва хьехамча. Шоай хьехамчах Атарщиков Иван Алексеевичах лаьца дIайхача дешаца дувц Харсиова, А. Е. Сапина, П. А. Андреева, А. Н. Горновенное, иштта кхьабераша.

Карарча хана из дIаьхий опыт йола хьехамча йокха теркб еш за керда балха баьхкача А. А. Торнина, Т. М. Эсмуракевия, И. М. Хадмеевна шоай говзал маерре кхаеерзае гIо дара.

Хьехамчий болх иштта дика леларо гIо даьд ерригача управлене коллективе 1980 шерен укх шера дIабахаеттa пхе беттен балхаро нах дIа ца бувлаш, къахьегама дисциплина телхаяь моттиг йоацаш болх дIабахьа.

Производстве ветеранашца цхьана хьехамчалла, хорж дIаьхий балха опытиъ знанешь йола, коллективе де а доагIаш сий деша лоархIаши бола къона болхлой а. Иштта болча хьехамчех ва буровой начальник Галаев Iийса Алиевич. Из ва коммунист, мехкдаьтта чакхдоахачeй мехкдаьтта химически промышленноста Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни болхло, «Знак Почета» ордена кавалер. Галаев 1968 шера дехьа хьехамча волаш хьавоагIа, цу юкъа дукха кагирхой ийсача новкъа баьхаб цо.

ХIанз шоай хьехамчанна баркал яхаш ба цу юкъа бурувтохачун гIончагара ваьнна РИТС начальника заместителага кхаьча С. Ш. Абубакаров, В. И. Гупалов — уж шоаш а ба хIанз хьехамчий.

Хьехамчех цаI ва дика общественни пропагандист вола И. А. Галаев. Цо шийн хьохамца коллективе оарцагIйоах пачтахьалхеи планаш шийн тIанйна дехкараш халал хьалха кхоачашдара. ТIайща кхиа социалистически дехкараш толаме кхоачашдарах карарча шера цхьоалагIча квартале буровой бригада коллективо шоллагIа моттиг лаьцкар. Бригадина вымпели ахчи совгIати делар. Цоаш йокха опыт йола хьехамчаш болга хьалхенкхад бурувдеттараша В. А. Абозина, М. Х. Темерханова; электрика А. С. Луценкос; дизелиста Ф. А. Доева, вышкомонтажника З. Хангириева, буровой начальника И. Н. Шляхова, токараша В. Н. Батуринас, А. Д. Торшхоева.

Малгобекски бурув тохара балхий управлене 32 хьехамча ва, хIаьта царна тIачIоагIбаь къолебараш 43 саг да. Кхетама болх вIашт Iехьбоаккхачей чакхбоаккхачей бокъа лоархIам болаш я хьехамчий Совет. Шоай дехкараш цIенкхатта кхетадеш волча аорхI сагах латт из. Совето хIара квартале хьехамчаша кагирхоща бергболча балха план оттаю. Управлене хьалгIеха йоалла динагIа болча хьехамчий суртаиш хьохамчашта хетаьь йола газеташ тIара материалаши тIайола хозайкйчдаь стенд. Укхаза иштта чакхйоах хьехамчий балха опыт дIа-ихазара а кхуга. Дешашта а хетаьь слеташ. УБР хьехамчий школа а. Цига лекцеш еш керттерча специалисташа, инженерно-технически балхахоша. Кагирхоща беш бола болх лерттIа дIабахьара тIерзаь я УБР болх беш йола кадрашца беча балха общественни Совет. Цу совето тIахьожаш лоттабу ерригача советашка беча балха, иштта дакъа лоац кадрашца беш бола болх леррагIа лелабара тIаьроазь чакхйоахача мероприятешка. Цу совета чубоагIа бокъонаш ца телхаяйтара; хьехамчий, болхлой юкъера дешара боарами специалисташ лакхьара йолча советий болхлой. Цу дерригe а цхьана дика хьокхамаш ду. Совета председатель управлене начальника заместитель геолог Б. З. Козырев ва.

Малгобекски УБР толлуш доагIа хьехамчий моральни материальни хьалаш. ТIехьара хиннача хьехамчий слете дика болх берах белгалбаьхар нов. И. А. Атарщиков, И. А. Галаев, В. Н. Ватурина, А. С. Луценко, Г. Г. Поплалзе. Царна елар дипломаши, грамоташ, ахчан премеши.

Бурувдеттарий кадрашца иштта массе оагIорахьара беча балхо торо дургья коллектива барти дисциплинеи чIоагIъе. Цудухьа тIехьарча хана хоалалат дикхьенай къахьегама оасарле, чIоагIъеннай коллективера дисциплина.

Производственни заданешa тIайца социалистически дехкараш кхоачашдеча доккха гIо ду лакхе бувцаш бола болх лерттIа вIашт Iехьбаккхаро. Карарча шера пхе бетта план дерригача техника-экономически хьокхамашта толамца кхоачашъярах УБР коллектив КПСС Малгобекски горкома бюро решенегIа районии СтIлен улга тIа йихьар. Цу толамах кIеашта дакъа далаш тха хьехамчий а.

Н. КРЕСТЬЯНИКОВ,
Малгобекски УБР кадрий отдела начальник.

ПОДЗОЛ ДЕХЬАРА

ФРАНЦИ. Дукхача парижанашта дика йовзаш я «Глоб» яха книжками дохкатика. Укхаза дохкаш да СССР-е арахийца эрсийн советски ладархой книжкаш, политически литература, учебникаш, словараш. Вай мехкарча литератураца чIоагIа къинт долаш цига хилара дола тешал да Советски Союзе арахийцача книжкашта хIара шера дукхагIа хула заказаш.

СУРТА ТIА: «Глоб» яхача тика чурча книжкай оседенте кхе бе заказай.

А. КАТКОВА сур.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIОРАГIА

ЛОАРХIАМЕ ИНИЦИАТИВА

Вьетнама, Кампуче, Лаоса цIаьхка а хьанхайкадаьд лоаш машар безаш, Къулба-Малхбоален проблемаш конструктивно къовстае гIертаки хилар. Цу везараш болча кхаь мехка правительстваша декар даьд Къулба-Малхбоален Азе Ассоциаце (АСЕАН) доакъашхой долча мехкашка — Индонезега, Малайзега, Сингапурага, Таиландага, Филиппинашка укх шера июль юкъе кхаьчача хана регионально конференци а е цига регионера кхохкам дIабакихара наькъаш а дувца, аьнна. Из лоархIаме инициатива хьакхайнаьй Пномпене СРВ, НРК, ЛНДР кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещани чакхъьнначул тIехьагIа.

Цу форуме дакъа лоацаш бараша хьахайтад, вагахьа сана вIаши тешаш хилара, цхьатарра бокъонаш хилара, Iоткъам берен диктатеш политика ца леларе принципагIа гIулакхаш леладой, дерригa низаш оарцагIа а даькха районера ерригa проблемаш къоастае. чоалхане даьна хьал тоаде тогарe хиларах чIоагIа... шоаш тешаш хилар.

Мехкий шин группача юкъе корта болаш а хила доагIача тайпара а дIа-юха къамаьлаш дарa лерд хIанз йолаш я. Из дIакхадь да цу доалуш городе Хошимине Вьетнама, Кампуче, Лаоса кхыча мехкашцарча гIулакхий министраша тIайнйцача деклараце тIа. Цу документа тIа Индокитая пачтахьалкхенаша хьахайтад цу районера хIара мохк шийн лоIаме хилар дезаре, суверенитета, территориальни бIарчала принципашка хьежна Къулба-Малхбоален Азе машар, стабильность, доттагIалли цхьана гIулакхаш леладарн Iалашдара массе а оагIорахьара новкъостал де кийча хилар. Къулба-Малхбоален Азе пачтахьалкхений Ассоциаце членашца дийца а дийна машаре цхьана бахара хьакъехьарча договорай шин мехкош дукхача мехкашеи вIаши тIемаш а дара хьакъехьарча соглашенешта кIал кулгаш яздера тIехьа а хилар уж.

Регионе машари дикача лоалахоща сацие вIаши леладу гIулакхаш хилийта Индокитая мехкаш хIанд гIерт кхетаде хала дац. Вьетнамски, кампучийски, лаосски халкъаша американски империалисташеи китайски гегемонисташеи агрессиеча хана дика чам баьккхаб халонай, гIайгIай, сагототий. США-и Китаяи экспансионистски гIулакхаш хIанз а соцдаш дац. Цигара гIулакхаш тоадалара духьала бараша доазонаш тIа тайп-тайпара инциденташ ю, тIема интервенеши ергья яхаш кхерам тIатувс, мехкий шин группана юкъера барт эгIабе гIерт. полпотовски бандех юхебисарех, кампучийски лаосски эмигрантски реакцех «цаI йола антивьетнамски фронт» оалаш яр вIашагIйолла гIерт.

Регионера чIоагIа машар Iалашбе йиш я алхха АСЕАНа мехкий оагIонгахьара дика уйла а хуле арахьара чугIерташ царна юкъе юкъ йолла гIертилга дIадаккха уж кийча а хуле. Халахете а, Ассоциаце членаш долча цхьадолча мехкаша консультаценеши переговорашира Индокитая мехкаца даьча тIахьехамашка негативни позици лаьцай. Цу гIулакхаша цар хьадда гIо ду районера дунен халкъашта юкъера климат толхаяра, арахьарча экспансионистски низашта новкъостал ду Вашингтонен Пекинен антиразрядка глобальни стратегена АСЕАН юкъеуэ.

Къулба-Малхбоалерча Азе халкъий вахара хьашташ Iалашдара йола эффективни гаранти — регионах машарен стабильностен зона елга да, цунна тIаьрзаь я Пномпеньски конференце предложени а. АСЕАНа мехкий правительстваш политически хьакъхьал долаш хила дола шоай индокитайски лоалахой кердача инициатива боагIача тайпара мах бертболаш.

США — КИТАЙ: КХЕРАМЕ БАРТ

США пачтахьалкхен секретаря А. Хейга Пекине китайски кулгалхоща переговораш яьй. Китайски оагIоно декар дарах переговорий итогех кепатеха цхьаккха документ арадаьнкха дац. Цхьабакъда, американски китайски арахьарча политически ведомстваша керте латтарана массаненa а хозаш дийцарашка хьежача Пекине дийцад дунен халкъашта юкъерча хьалахи шин мехка юкъерча гIулакхехи дола дешаш. Переговораша юкъе дакъа лоацаш хиннараша чIоагIа дохкаел а деш хьажайкадаьд дунен халкъашта юкъерча хьалах йола шоай «уйлаш цхьатарра хилар». Бокъонца хьежача из «уйлаш цхьатарра яхкага фуд аьлча, из да Вашингтонов Пекинов баь барт кхераме, дунен халкъашта юкъерча машарен кхерамаьлена хьаштелита дукъала болаши кхохкам кIаьдбара политика толхаяра тIаберзабаьд хилар.

«Уйлаш цхьатарра хилар» дийна хьахьокх Пекине китайски кулгалхоща вIашагIкхийттача хана Хейга аьнначa китайски оагIоно «чIоагIа мах бу» США тIема низ совбоаккхаш. Кхайча цIено лeладеча гIулакхий, яхача дешаша. Мадарра аьлча, Вашингтон хIанз а юхаяьнниац «китайски карта лоаладе» гIертарах, хIаьта шийн глобальни стратегена Пекина боарам боацаш лелаеча антисоветизмах пайда эца а лерхI. Пекински лидераш а бaц «китайски картага» гIолла США доал деш дола гIозараш советско-американски гIулакхаш кхы а чIоагIагIа талхарга, кхохкам кIаьдбелта дохадарга кхачарa шоаш раьза хилар баьхха къайлекхуьхаш.

Вашингтонои Пекинои «де лерхIараш цхьатарра хилар» белгалдаь да Афганистанеи Кампучеи даькъе а. Из да США-и китайски гегемонисташи дIахойодича хана а афгански контрреволюционераша а полпотовцаш а хьалдаца лерхIаш хилар.

Хейга яхачох, оагIонаша барт баьб «шин мехка тIема ведомствашта юкъе хьанаре цхьана леладу гIулакхаш шердара» хьакъехьа. «Нью-Йорк таймс» яхача газето беча хоамах гуш да Китай кердача герзаца кийчъеча США дакъа лаца лерхIаш йолга, цу даькъе цунна льготни кредиташ а телаш. Китайга тайп-тайпара тIема техника йохка лерхIаш я Пентагон, цу даькъе Ф-16 яхача кердагIа йолча истребителий двигателаш, электронни оборудовани, хIаьта иштта «ТОУ» яха танкашта етта ракеташ а йолаш.

США-си Китаяи гучаьа баьча бартах де лерхIар да вашингтонски пекински кулгалхой гегемонистски экспансионистски уйлаш кхоачашъеда. «Американо-китайски альянс, — белгалдаьккхад цунца дувзадена «Патриот» яхача индийски газето, — ерригача машар безаш йолча пачтахьалкхенашта, эгтара хьалха Къулба-Малхбоален Азерча мехкашта а бахьаш кхерам тIабахьаш хIама да» аьнна.

ВАШИНГТОН ХIАМАХ ДОШ ХЕТАШ ЯЦ

«Варг эгIар» — иштта пессимистически дуэц малхбоалехьарча нейийоазелю укх кIирагIа 24 капиталистически пачтахьалкхен кхыча мехкашцарча гIулакхий, экономика, финансий министраша дакъа а лоацаш Париже хиннача экономически даькъе цхьаьв гIулакхаш леладарен догIалхарен Организаце (ОЭСР) сессе итотех. Массаьна а хетачоа, цу тайпара йола сесси цIаккха а чакхъьнакац сал вIашдухьаленаш ирьенача атмосфере.

Юкъе латта къовсамаш къаьстта ярду 30-ча шерашка хинна «сийлахь-йоккха депресси» оалаш хиннарр йолча хана мара цIаккха а ца телхача тайпара капиталистически мехкашка йIаьххача хана телха латтача экономически гIулакхаша. Карарча шера а, ОЭСР экспергаша даьча лоархIамегIа, производство лакхлац цу мехкашца, хIаьта Малхбузен Европе кхьметтел 2,1 процент лох а лургья.

Капиталистически мехкий экономика хьалаш иштта кийсдалара бахьан, шеко йоацаш, капитализмах шийх дохкаш да. Амма, нийийоазоно лерхачоах, кризиски явленеш чIоагIъяра новкъостал ду, шийн союзникий хьашташ теркал а ца деш, цо чакхйоахача хIанзарча американски администраце экономически политика.

Банковски учетни ставкаш чIоагIа лакх а яь, кхыча мехкий капитал шоай мехка хьачуозаш дола кхы дукха «антиинфляционни гIулакхаш» а даь, тIехьарча ах шера доллара курс лакхъяьй США французски франкана юхе 29 процент, малхбузехьарча германски маркина юхе — 20 процент, стерлингий герина юхе — 20 процент. «Гардиан» яхача английски газета дешашца аьлча, Малхбузен Европа «тIехьарча европейцага кхоачабеш валютен зIоц болабаьб» США.

Доллара курс лакхъялар бахьан долаш дунен рынке лакхденнад мехкдаьтта а долларах йийде дезача кхыча товарий а маьхаш. Из бахьан долаш духхьала цхьан шера — 1979 шера дейз 1980 шерага кхаччалца — «Юкъарча рынка» США-гарча торговле дефицит тIакхийттай 13 миллиардагара 28 миллиардага кхоачаш. Малхбузехьара европейски мехкаш лерхIаш да, шийн гIулакхаш тоадара США духьала шоай кисa кхуэдаш я аьнна. Франце президента Ф. Миттерана дукха ха йоацaш. Вашингтон бехке йир шийн экономически политикаца цо Малхбузен Европана «соп беза муъь ги боллара». Франс пресс агентства беча хоамах, чIоагIа бехке яь США парижски сессе а.

Бехке-м яй, амма цунах хинна хIама дац. США финансий министра заместителa Т. Макнамара цинично заявлени йир Париже, Малхбузен Европа мехкашта из чIоагIа Iатгкъаргдале а, из политика дIахо хьоргйолаш я Вашингтон аьнна. США расчет кхетаеш я — фуннагIа даь а шийн конкурентий низ бохабар. Амма цу тайпарча цхьакха хIама а лоархIаш йоацача политика хьахьокх капиталистически мехкий вIашдухьаленаш дIахо ярдургхилар.

С. ВЫЧКОВ,
В. МАТЯШ.
Н. АВЛАМОВ.
(ТАСС).

ЧIОАГIЪЕ КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНА

1979 шера 13 декабре КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС тIайнйца «Къахьегама дисциплина дIахо чIоагIъярахи халкъа боахаме кадраш хувцалулга кIезигдарахи» болча соцамо боахамий кулгалхошта тIабулл къахьегама дисциплина чIоагIъярахи производстве хила езаш йола порядок хилийтарахи бола бехктокхам, хьалхашка оттаду балха ха йоаелга дIадаккхара, стабильни къахьегама коллективаш хьаяра, кадраш хувцалулга кIезигдара тIаберзабаь бола организаторски политико-кхетамен болх тоабара дехкар.

Республика предприятей, учрежденей, организацей дукхача коллективаша кхетаду общественна а пачтахьалкхенна а кьалхашка цоашта тIалатта дехкар, лакха лоаттаю коммунистически къахьегама байракх, къахьегама дисциплина лакха лоаттаяра даькъе хьохкам гойт. Царка юкъе я «Трансмаш», «Электроприбор», «Красный молот», Анисимова цIерагIара мехкдаьтта чакхдоаха заводаш, дукха кхыйола предприятеш. Цунца цхьана кIезига яц къахьегама дисциплина телхаеш дола тайп-тайпара гIулакхаш нигийташ йола предприятеши коллективаши.

Са безам ба укх статьа тIа дукха ха йоацаш «Грознефтеоргсинтез» яхача объединенена чуйоагIача цхьайолча йоккхайча предприятешка даьча тохкамех дувца. Иштта, къахьегама дисциплина дикка телхаяь моттигаш гучаьйннай А. Шерипова, В. И. Ленина цIерагIача мехкдаьтта чакхдоакхача заводашка, СССР 50 шу дизара цIерагIча химически заводе, «Грознефтехимремстрой» яхача тресте.

Цу коллективашка къахьегама дисциплина толхайтача массаза а беш бац кхыметтел нийса мах, общественни организацеш йоагIача тайпара оарцагIъювлац цу гIулакха.

Производственни совещанешна лаьрххIа дувцац къахьегама дисциплина чIоагIъяра дешаш. Производственни подразделеней кулгалхошкара цIенхаштта хьадехац шоай участкашка къахьегама дисциплина лакха лоаттаяр. Къахьегама дисциплина толхаярца лоаттабу берриг къовсам духхьал бехке барешта приказагIа кхьйкхавеш яри премеех бахари мара хIама дац. Объединене дукхача предприятешка пайда эцац геттара эхь а дайна къахьегама дисциплина телхаеш болча нахага хьожилга коллективе массане а сий деш болча производстве хьалхалаттарашта тIадиллар санна йолча балха формах. Кхетам балара гIулакха бизза пайда эцац поощренеши наказаниеш юкъейоалара практиках а. Производственни хьохкамаш лакха а къахьегама дисциплина дика а болча къаьст-къаьстача болхлоех дувцац ерригача коллективе, цу хьакъехьара приказаш дIанийкадац.

Къахьегама дисциплина чIоагIъяьлийтац бокъонаш телхаераштa деш а оалаш а хIама ца хилар.

СССР 50 шу дизара цIерагIча химически завода ремонтно-механически цеха болхлочо Мальцевас 1980 шера 27 июне бехказло йоацаш прогул яьй, хIаьта 1980 шера 21 августе 11 сахьати 30 минути яьтзе сагага хьалта хIема доацаш балха тIара а яьнна яхай цу цеха болхло Сликина. Прогулаш ярагIа Мальцевайна а Сликинайна а бехк баьбац. хIаьта леладаь гIулакхаш коллективе дийцадац.

Эсала лоаттабу къовсам балха хьабахо тIехьабисарa а. из хIама шерра даьрзна доллашехьа. ДукхагIа йолча хана вIалла оалаш хIама а дац болха ва тIехьависачунга; хIаьта цу тайпара къахьегама дисциплина телхаяр вIалла дIалздеш а дац.

КIезига моттигаш яц болхлой, корта боха маларaш мийна а болаш, балха укхаш а иштта шоаш болх беш болча моттигашка мелаш а къаьстта дукха нийслу цу тайпара моттигаш А. Шерипова цIерагIча, СССР 50 шу дизара цIерагIча заводашка. А. Шерипова цIерагIча заводa болхлочо Фомина, мейна а волаш завода чурча транспорта тIа болх беш воаллача болхлочoа Жогина машин тIатехай.

Балха хача маларaш мелача, кхыча тайпара къахьегама дисциплина телхаеча наха законагIа де доагIаш дола квартирни эргIа тIехьалакхер, эргIанара отпуск лулта тIехьадаккхар, салатоpе а салоIача цIагIа а вахара льготни путевка ца ялар санна дола гIулакхаш дец.

Тохкамо хьахьекхача бесса, заводий кулгалхой шоаш юкъера баьннаб къахьегама дисциплина телхаяра гIулакхаш дувцаpа. цехий начальникаш хьажийта уж дешаш дIачу а телаш. Масала, СССР 50 шу дизара цIерагIча химзавода директора къестаду керттерча даькъе пропускаш йоаль балхахой дисциплиниерна бехктокхаме оазара дешаш.

Бокъонаш телхаерашца хьанаре къовсам лоаттабац предприятешка профилактика советаша, корта бохабу маларaш меларца къовсам лоаттабара комиссе, новкъостий судаша, хьехамчий советаша. В. И. Ленина цIерагIча заводе 1980 шера духхьал цхьа заседани хиннай совета, хIаьта корта бохабу маларaш меларца къовсам лоаттабу комиссе болх бе йоаенаьац 1980 шера октябрь бетта мара. А. Шерипова цIерагIча завода ерригача мехий новкъостий судана дерригa а 5 дош мара дийцадац 1980 шера, хIаьта профилактика совето цхьаккха хIама а даьдац. Иштта во бу болх СССР 50 шу дизара цIерагIча заводa, «Грознефтехимремстрой» яхача треста, кхыча предприятей общественни организацеша а.

Объединене предприятешка хIанз а кхоачаш боллаш лелац стабильни къахьегама коллективаш хьаяра тIаберзабаь болх, эсала лоаттабу къовсам кадраш хувцаялара духьала. Анализо хьахьокх, цу ведомства предприятей кадраш хувцалуш хилара чIоагIа вIашаи еш дола гIулакхаш къахьегами производствон вIаштIехьйоаккхачара кхоачамбоацараш, материальни стимулировани эсала хилар. транспорто бола во бар, нах чубаха моттигий бытовойи хьалаш эсала хилар, кхетам балара балха юкъе кхоачамбоацараш хилар. Кадраш балхаш тIа дIачIоагIъялара шокъарло еш дола хIамаш да иштта болхлойи гIулакхерча пайхеп къахьегама бокъонаш телхаяр, къахьегама хьакъехьара законодательство кхоачаш ца дар, лоадам боацача дешашца юкзаенна йола конфликтни ситуацеш хьаяр. Масала, 1980 шера сентябрь бетта объединене кулгалхошна лохдаьд А. Шерипова цIерагIча завода инженерно-технически балхахой должностни окладаш, цхьабакъда, завода администраце хаьнахьа цу хьакъехьа хоам баьбац цу балхахошка, царна шоай де дезаш дола хьамаьлаш даьдац. из бахьан долаш цхьанкха кIийле а йоацаш дола лотъьаман хилад.

Кадраш хувцаялара влияни ца е йиш йоацаш хIама да балха хаьен салоIача хаьен режим телхаяр. бокъо йоацаш накага бе боагIачул совгIа болх байтар, салоIача а цIейш долча а денешка цIъаза мукъа ца битар.

ЧIоагIа теша дос доагIа лакхе йийцача предприятей кулгалхоща белгалдаькха кхоачамбоацараш дIахо кулийтаргца хиларах.

Ш. АУШЕВ.
Республиканни прокуратура отдела прокурор.

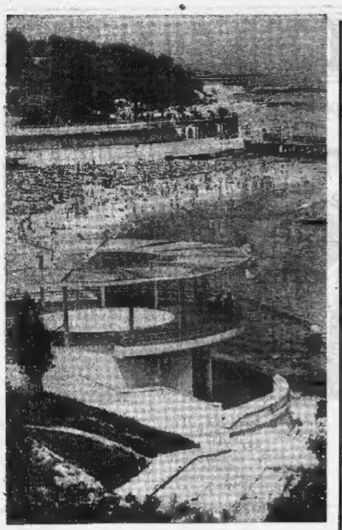

Аркадийски пляж — курортан Одесса центр. Укхаза я йоккхагІа ярех йола города форда йисттера здравница. Укхаза хІ йисте салаІа баьккараш чІоагІа паргІатонаш я. Павильонашка, киоскашка наха оьша дукха курортни товараш да, болх беш я кафе, ресторанаш. Одесски портера Аркадиерча пляже кхачалца хаддаза лелаш катер да.

СУРТА ТІА: дайхача дийнахьа Аркадиерча пляже.

И. ПАВЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА КЪАХЬЕГАМХО, ПРОПАГАНДИСТ

Медицински инструментий заводе балха ера кхуьш йоагІаш йола йоІ Давлетгареева Марзет. Эггара хьалха из дІанйцар шлифовальни-полировальни цехе ученикалла. Ший професси сиха кара а ерзаль полировщицалла болх бе йолаелар йоІ. Цеха коммунисташ шоай мугІарашка дІанйцар из. Марзета хІара бетта кІоаргагІа ІомайоІа ший професси. Цунах шо кагралаьцача гІуланха йІзза йола говзанч хилар, дІалуш мел йола продукци лакха дикал йолаш я.

— Давлетгареева цехе диканІчарех цаІ я, дика къахьегамхо а пропагандист а йолча йоІа деим тІехІхоачашъю ший производственни заданеш, — аькаш ювц из цеха начальника Малова Анна Васильевнас.

Болхлоша Гудермеса халкъа депутатий городской Совета депутаталла хержай Марзет. Цун хІара бетта вІашагІкхетар хул ший харжархошца, цар наказаш кхоачашдара шийна моға ина тІабоххийт.

Н. БОРИСОВ.

Культуреи вахари

Библиотека цхьан тархе тІа

Ши бІаь книжках латта библиотека дІенийсьара бІарча шкаф вашаш хул. ТІаккха Таллине вахача Сильд Антса цу гІулакха цхьан тархех а кхоачам бу. Цо гулдераш моллагІдола книжкаш а доацаш геттара вІамига дараш да. Сильд Антс экономист ва, юртбоахама журнала церттерча редактора заместитель ва из. Миниатюрни книжкаш гулде из волавенна дукха ха яц, цхьабакъда, Эстоне уж эггара дуккагІдарех цаІ ва из.

— ТкъаьиттлагІча шерашка а тІехьа, — йоах Сильд Антса, — «Ило» яхача Таллинерча издательстве арахийцар 70х100 миллиметр хиллал мара доккха доаца киса леладдача словарий массехк тайпа. Царех тайп-тайпара дІнь данкха мегаьд сона. Эстонерча миниатюрни изданеех хьалхарчарех цаІаш да уж. ХІаьта хІанз уж шоавтъплега дІенховчаш латт. Тхо долча керттерча даьхъе уж арахецараш «Ээсты Раамат» яха издательствои. Эстоне паччахьалкхен художественни институти я. ТІом чакхбаьннача тІехьагІарча миниминжкашта юкъе цІи аккха йиш я СССР халкъа художника Окас Эвальда «Парнила суртташ» яхача автолитографей альбом (53х53 мм), «XVIII-ча бІаьшерен Таллине гІолла сакъердаме инкъбара дола кулгал» (50х99 мм), Рабиндранат Тагора «Гитанджали» яха стихай сборник (67х99 мм), книжкаш дезарий Эстоне общества ялх меттале арахийна «Олимпийски дув» (65х93 мм).

Сильд Антса коллекцера дуккагІдола книжкаш вай хана СССР-е а доазол дехьарча мехкашка а арахийца да. Иштта царца да къаьна, тоьал хала корадоагІаш дараш а. Масала, 1908 шера Лейпциге Шмидтен Гютерен арахийцар Гете стихотворений вІамига сборник. Хоза, бІарг хьоесташ да Будапеште «Европа» яхача издательства арахийца «Дошо чоагІлилг» Эдгар По книжка. Геттара дика да Перме арахийца «Важов Павла оаламаш» а. Шийна теркам тІаоз миниатюрни книжкашта геттара йоккха тираж йолаш — 10 эзар экземпляр — Ставрополе арадаьнна Лермонтова стихотворений сборник.

—МоллагІа кхыдола книжка санна миниатюрни дар а вайна гІулакх деш хилаpал соьгІа. — йоах Сильд Антса, — из ше арахийцача издательства говзала хьонхам, цун «визитни карточка да».

Ши шу хьалха книжкаш дезарий Таллинерча организаце хьайир миниатюрни книжкай клуб. Клубо бувзамаш оттадаьд кхьгІа городашкарча ше санна йолча организацешца, къаьст - къаьстача коллекционерашцеи издательствашцеи. Клуба къинарагІа чакхъьяккхай «Эстонски миниатюрни книжка» яха выставка.

— Миниатюрни книжкаш тІа-тІа дукхагІа хулаш доагІе, — йоах Сильд Антса. — ТІаккха раьза вале а веце а уж дерригаш а гулделга вІаштІехьдаргдац. Цудухьа искусствах, халкъа творчествах, дараш, хІаьта иштта фаьлгаш, кицаши цхьабуаргаши тІададараш гулдарех кхоачам баь Іе лаьрхІад аз. ХІаьта иштта, шеко йоацаш, гулдергда мини - изданешта хетадаь миниатюрни книжкаш а.

Кирилл РУДНЕВ.
(«Московские новости» — АПН).
Таллин.

Сберегательни кассай балхага хьажар

Республике дІахоьхьош да сберегательни кассашка балхача наха деш дола гІулакхаш дІадовзийтара тІаберзабаь болх шерра боаржабар, къахьегамхошта гІулакх дара культура лакхъяр, балха режим телха ца яр, сберегательни кассай коллективашта юкъе беш бола кхетам болх тоабар.

Хьажар долча хана къаьгга анализ е вІаштІехьдоал бахача наьха средствашь сберкассашка хьачуозара, 3-процентни заем дІаяхийтара, ахчан - хІамий лотерей билеташ дохкара, кхыча дуккхача операцеех хьахиннарашта.

Бахача наха гІулакхаш дара перспективни - формаех паІ я къахьегамхой учреждеищарен организацешцарен расчеташ ахча кара ца телаш яр. Нагахьа санна хьо вкладчик вале, сберегательни кассе а ца водаш дІабала йиш я квартирах, электроэнергех, газах, телефонах, берий учрежденешка бераш лелададах, чувахача цІагІа газ чуийллерах, квартирана ремонт ярах боагІа мах, кхыйола платежаш. Иштта вклада тІара доагІаш дола ахча дІа доаккхийташ е йиш я 200 сом а кхы дукхагІа а мах болча промышленни товарех йола торговни организацешцара расчет. Цу гІулакха кхоачам ба сберегательни кассе дІатела деза ахча квартале цкъа е бетт - бетта а вклада тІара дІадахийтара поручени язйича.

Сберегательни касса балхахо Іа оттаьлча ханашка серьи е еаш йола расчеташ, хьожадаьча ахча дІачу а ухийташ. Кара ахча ца телаш расчеташ еза вкладчикана тІадуса гІулакх духхьа цаІ мара дац — сберегательни кассерча шиий вклада тІа дилла а дІарала лаьрхІа ахча хилийтар. Из а де йиш я кара ахча дІа чу а ца телаш, балха волча моттиге алапе хьдда даклъа сберегательни кассерча вклада счета дІатІаьаде аьлна заявлени а еша.

Дерригa вклада тІа дІатІадаха а вклада тІара дІадаьккха а ахча вклада лицевой счета дІатІаяздергда, цул тІехьагІа сберегательни книжка тІа а доанкхаш.

Республика сберегательни кассаш шун мукъаргІа яІ

Еррига замечанеш, предложенеш, бакъахьа хетараш, отзывайи предложеней книжка тІа дІаязде деза е письмоца смотр чакхъяккхара йолча республиканески комиссе хьадахийта деза.

И. ЕВРКИНОВ,
НГІАССР Гострудсберкасса управлене оперативни отдела вокхагІа вола инспектор.

И. АРСАМАКОВ — ДУНЕН А ЕВРОПА А ЧЕМПИОН

Леньяно яхача итальянски городе чакхйоалача штангистий юниорий дунен а Европа а чемпионате боккха толам баьккхаб Грозаерча динамовца Арсамаков Исраьила (доза 82,5 кг). Къонача атлето кхо дунен рекорд а оттаеш шозза гІертта 377,5 килограмм хьалъайир (172 кг, 205 кг). Цох хилар дунен а Европа а чемпион!

Цунца къувсаш вар соахка дунен юниорски чемпионате котваьнна хинна болгарин Павел Павлов. ХІанз цо шоллагІа моттиг лаьцнар 360 килограмм хьал а айяь, хІаьта кхоалагІа моттиг цун вехкахочо Румен Теодосейта хьаьшар.

Гуш мехиллара, вай И. Арсамакова соахка ше аннавар кхадийккхар лий кийсархочоа.

КАНИКУЛАШ — ХЬЕХАМ ТЕЛА ХА

Дешара шу чакхдаьннад школашка. ХьатІаэттай ихелагІа къахьегама четверть. Эггара хьалха из дІайоллеиннай 1973 шера ВЛКСМ ЦК инициативагІа. Цун деашa а хинна вІаьттар айбаь поэтически мугІ: «Са къахьегам са республика къахьегама юкъе бода».

ХІанз ахкана четверть — берашта хьехам луча еррига процессах доалла дакъа. Цо новкъостал ду къахьегама говзал Іомаяра, коллективизм дегІайоаллара.

Берий ахкалара салаІар вІаштІехьданнхара деша фу могаде мегаргда даьшта-ноаноашта? ПайданагІа хургдолаш миштa вІаштІехьдоаккхаргда из?

Эггара хьалха даьша-ноаноша дагаккхаба деза, еррига юкъерчи лакхерчей (чакхйоаларашнара дІаяйкхача) классий дешар плавагІа аьккиа практика елга оттадаь хилар. Дешархой хьосте а дІабелабеннаб дешархой бригадашка, школай коарІа участкашка балхаш де, школьни цІенолтей мебелаш ремонт е, дарбаш баьлаш гулъе, к. кх. дІ.

Обществени долча гІулакха беча балха лоархІам кхетабара шоай берашта новкъостал де деза даьша-ноаноша. Царех тийша да къахьегам дукха безаргболаш, хьинар долаш бераш хьалкхувлга. Балхех салоІам хета беза дешархошта. Вешто, болх бе массаза а этта да яхилга мичад из-м. Ахкан садинъача дийнахьа, бІайхача малха кІал дІа а этта баьцадаарашта оаcар де этта дац. Цу хана тоам хила беза сага ше баьча балхах, оасарах цІеньяь лаьттан чІегилг бІаргаьйча самукъадала деза. Къахьегам сакъердам бац, къахьегам — къахьегам ба, цхьабакъдa, дика чакхбаьккхача балхо луш дола ираз, цхьанна а хІамаца цийсде йиш йоаца ираз — из ба къахьегам. Иштта из кхетабергболаш хьехам бала беза даьша-ноаноша шоай берашта. Къахьегама ди чакхдаьнначул тІехьагІа холуш долча кІаьдвалараx доккхелде Іомаргболаш къахьегамах В. А. Сухомлински хьадда аьннача кхаь дешах (къахьега деза, хала да, геттара дика ва) латта формула цар Іомаергйола, иштта кІаьдлуш доаца вахар доаш доацар долга кхетадергдола гІулакх де деза.

Берашца сииаІа ухача даьшта-ноаноша могаду оаха йоанхо форден хинн яь ца Іеш, берий кхетам шербара а елга. ХІаьта цу гІулакха мел эша тоpовaш массе метта йолаш я. хІана аьлча, массанахьа а я музеш, памятникаш, тІема мемориалаш, театраш. Кхьиметтел моллагІа хьалъеш йола гІишло а хила йиш я къамаьла тема, бера теркам тІабохийтара дола бахьан; дуьца мегаргда вай моxк шерагара шу массаза доал дикагІа толуш, кердалар массе метте быта юкъадоагІаш латташ хилар.

Цхьаболча даьшта - ноаноашта хет, деша аха бева ха дІаьннаьле, книжкаш юстара кховса мегаргда, кертага салаІийтача бакъахь да аьнна. Из доккха гІалат да. Эггара хьалха дай-ноаной ба каникулаш йолча хана берашa книжкащара доттагІал хоаладергдоаца гІулакх де дезареш. Эггара хьалха царга Іодешийта деза ахкан хана деша аьнна хьехархоша шоашта дешар.

Берашна аьхкий салоІийтилга дувцача хана дийде мегаргдац походаш елга а. Цига мукъагІа бераща туристски наькъагІа вахачуи, белгала. Дог тийша хургда, нигга салоІалга чІоагІа пайдане хиларах. Берашка яиз бол, шоай крал Іалам дова. Цун йоакхо е еза эггара хьалха даьша. Кхьиметтел шоаш отпуске беце а, шин выходной дийнахьа рюкзакаш хьабелажах а тайса арабайлача (машинаш а боалаш — гІаш) бахача моттигера тоьал гавеe боала кхуврга.

Ахка — ловзарашта эггара хозагІа йола ха. Ловзаро хІамаш а Іомаду, унахцІено а чІоагІъю. Терхалдел оаш шоай бераша малагІа ловзараш ду. тІаккха хоаргда шоана уж дерригаш а цхьан тайпара долга. Шоай бера ла дага а ехе, новкъостал де цу гІулакха берашта.

Аьхкий цІагІа Іечар салаІарах а дувцаргда вай. Къаьстта боккхача лоархІаме я лохерча классий берашта хІанзле а школашка болх бе йолаенна унахцІенон майдаш. БІарг лакха сaг воаццаш ма дита бераш, школе Іоттьокхаде уж, цига хьожаш воспитателаща а болаш дика салоІаргда цар.

Нах мел бахача моттигашка болаш бе тІемен къахьегамен ветеранаш, боккхий нах. Тимуровски болх аьхкий сонартбола гІулакх ца нийсдалийта хьажалаш. Из дешархошта къахьегама безам тІабахийта урок хинна ца Іеш, хІамаx сакхийта, цІена уйла дег чу йоссаю урок а я. Тика тІа даха, квартира цІенъе, огороде болх бе мегаргба берашa.

Ахкана каникулаш даьшен ноаноиен шоей берашта сага оазалаш Іомаяра эггара лоархІаметІа бола ха я. Каникулаш — хьехам лу ха. Из ха деза беррига даьштен ноаноштен.

М. ФРОЛОВ,
РСФСР школа заслуженни хьехархо.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.00 — «Блокада» яха художественни фильм. Хьалхара дакъа. «Лужский рубеж» яха хьалхара фильм.
10.30 — Цхьа [illegible] Іаьржача форда флота [illegible] ансамбла концерт.
11.30 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Город Днепр [illegible] 40 шу дизарга. «Огненный город» яха документальни фильм.
15.10 — Латвийски ССР [illegible] академически хора концерт.
15.40 — «[illegible]» яха берашта дола телевизионни художественни фильм.
16.45 — «Горизонт».
17.35 — «[illegible]». Передача дІаьлу РСФСР халкъа артиста, композитора В. Левашова.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Советски вахари».
19.30 — П. И. Чайковски, № 3 бола концерт.
19.45 — Центральни телевидено экрана тІа эггара хьалха. «Блокада» яха художественни фильм. Хьалхара дакъа. «Пулковский меридиан» яха шоллагІа фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Луч надежды». Передача дІаьлу Г. Шергова.
22.35 — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Документальни фильмай программа.
9.30 — Мультфильм.
10.10 — «М. Лукониа поэзи».
10.45 — «[illegible]». Ленинградера передача.
11.15 — «Хьесапаш».
11.45 — «Фатимы [illegible]» яха берашта дола телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ШоллагІа сери.
12.30 — Лермонтова поэмах а Б. Асафьева операх а дола «Кавказский пленник» яха телевизионни музыкальни фильм.
13.30 — «Спортивни класс».
14.20 — [illegible] (СФРЮ).
16.10 — «Футбольни обозрени».
16.40 — «[illegible] театр». С. Юрский В. Золотухин.
17.30 — [illegible]
17.00 — «[illegible]», [illegible] фильм.
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчу гІола».
18.30 — «[illegible]».
18.40 — «Атеистически [illegible]» (нохчий меттала).
18.50 — Киножурнал.
19.00 — [illegible]
19.25 — «Письмо [illegible]» (гІалгІай меттала).
20.05 — «[illegible]».
20.15 — «Дунен халкъашта [illegible] обозрени» (нохчий меттала).
20.30 — Киножурнал.
20.40 — «[illegible]».
21.00 — «Ха».

21.35 — «[illegible]» художественни фильм.

[illegible]

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — «Блокада» яха художественни фильм. Хьалхара дакъа. «Пулковский меридиан» яха шоллагІа фильм.
10.20 — «Кинопанорама клуб».
11.20 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — СССР а Афганистан а юкъера а договора [illegible]. Кинопрограмма.
15.15 — «Эрсий къамаьл».
15.45 — «[illegible]».
16.15 — ХІанзара [illegible] турнир. [illegible]. Кросс. Минскера передача.
16.55 — «Къахьегама [illegible]».
17.10 — Марийски АССР искусства мастераш а художественни коллективаш а концерт.
18.00 — «Іалама вахар».
18.20 — «Советски [illegible]».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Футболах бола СССР чемпионат. «Спартак» — ЦСКА.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фу? Мича? Маца?» яха телевизионни викторина.
22.35 — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Москва телевизионни студи «Росси угалок», «[illegible]», «[illegible]» яха документальни фильмай программа.
9.40 — М. Ю. Лермонтов. «[illegible]». Хьадуц И. Андроникова.
10.40 — Саамс ансамбла выступлени (Финлянди).
11.35 — «Фатимы [illegible]» яха берашта дола телевизионни дукхасерийни художественни фильм. КхоалагІа сери.
12.40 — «[illegible]».
13.40 — «Юртара салхет».
14.40 — «[illegible]» РСФСР заслуженни артиста А. Покровски [illegible] фильм-концерт.
15.30 — «[illegible]» яха [illegible] фильм.
16.10 — «[illegible]».
17.05 — Тепакий республиканески театра «[illegible]» яха спектакль (гІалгІай меттала).
17.45 — Киножурнал.
17.55 — «Нохч-ГІалгІайчу гІола».
18.15 — «[illegible]». Нохч - ГІалгІай а Кхубиеда ХІорний телевидене цхьаьна дакъа [illegible] документальни фильм.
18.45 — КПСС XXVI съезда сонашаю кхочушдергда. «Социалистически [illegible]» (гІалгІай меттала).
19.15 — «М. Ю. Лермонтова цІерагІча Нохч-ГІалгІай эрсий драматически театра «[illegible]» яха спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — «[illegible]» яха телевизионни художественни фильм.

РАДИО

23 ИЮНЬ

6.40 — «[illegible]» Грозненски районара передача (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий, гІалгІай меттала).
8.25 — [illegible] ашараш (гІалгІай меттала).
8.43 — «[illegible]». Беседа (эрсий меттала).
9.15 — «[illegible]» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
9.30 — «[illegible]» (гІалгІай меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаоттанах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — «Берий [illegible]», «[illegible]». Беседа (гІалгІай меттала).
10.15 — «[illegible]». Зарисовка (нохчий меттала).
10.30 — «[illegible]». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
19.30 — Ашараш.

УКВ

15.00 — «[illegible]» яха музыкальни передача.
15.25 — Хелхаръа ашараш.
19.05 — «[illegible]» яха радиокомпозици.
19.29 — «[illegible]» яха концерт.
20.04 — Нохч-ГІалгІай ашараш.

24 ИЮНЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Ашараш.
8.15 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
[illegible] (нохчий меттала).
9.00 — «[illegible]». Музыкальни передача (нохчий меттала).
9.15 — «Советски сага [illegible]». Беседа (эрсий меттала).
9.30 — «[illegible]» (гІалгІай меттала).
9.50 — Ашараш (эрсий меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаоттанах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — «Дунен халкъашта [illegible] обозрени» (нохчий меттала).
10.13 — «Коммунисташ [illegible]» (гІалгІай меттала).
10.30 — «[illegible]» (гІалгІай меттала).
10.45 — «[illegible]» (нохчий меттала).
18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
18.30 — Ашараш (гІалгІай меттала).

УКВ

18.00 — «Чингиз Айтматова [illegible] «Джамиля» яха радиокомпозици.
18.27 — [illegible]
19.05 — А. Шахбулатова [illegible] йолаш.
20.05 — «[illegible]» яха музыкальни передача.
20.31 — Нохч-ГІалгІай ашараш.

БАЛХА ПРОФЕССЕШ ІОМАЕ БЕЗАМ БОЛЧА КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча юкъерча городской профессионально-технически училище дешa хьех [illegible] укх профессех:

— [illegible] — дешара ха 3 шу.
— гІишлош ю столяр — дешара ха 3 шу.
— [illegible], столяр, аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю монтажник — дешара ха 3 шу.
— облицовщик-плиточник-мозаичник — дешара ха 3 шу.
— болатеи аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю [illegible]-монтажник — дешара ха 8 бутт;
— юрта гІишлош ю мастер — дешара ха 3 шу.
— слесарь, сантехник, газосварщик — дешара ха 3 шу.

Технически училища программагІа деша дІаэц 10 класс яьнна бола кагий нахи мехкарийи укх профессех:

— болатеи аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю [illegible]-монтажник — дешара ха 6 бутт;
— юрта гІишлош ю мастер — дешара ха 1 шу.

Училище кийчбу СССР Минпромстроя Нохч-ГІалгІай «Халкъий доттагІала» орден лелаеча гІишлой управлене предприятешта бола йоккха говзал йола специалисташ. Училище дІаэц 15 шу даьнна а кхы боккхагІбола а, хІаьта иштта эскаре гІулакх даь цІабаьхка а кагий нахи мехкарийи.

СГПТУ дешархой Іалашбу мах боацаш дуача хІамаца, обмундированеца, учебникашца, дика тоаьча общежитешца, мах боацаш городерча транспортаца лела льготаш а тел.

Училище тІехдика дешаш чакхъяьккха дешархой лакхехьарчеи юкъерчеи дешара заведенешка доша хьежабу.

Училище болх беш я предметни, технически творчества, самодеятельноста, духовойи эстрадни оркестрай кружокаш, спортивни секцеш.

Технически училища программагІа дешаш болча дешархошта 30 сома боарам болаш стипенди тел, хІаьта эскаре гІулакх даь баьннача бІухошта — 76 сом.

Производственни практика йолча хана дешархошта дІател хьадаьккхача ахчах 50 процент дар.

Училище деша оттаре хьачудала деза документаш:

1. Директора цІерагІа язъяь заявлени.
2. Ваь ха тІайола тешал (е паспорт).
3. Дийша хилара документ.
4. Деаал тІаьхьабаь йола вахача моттигера справка.
5. 3х4, 4х6 размер йолаш ялх фотокарточка.

Занятеш йолалу 1 сентябре.

Документаш хьачуийку хІара дийнa 8 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца.

УЧИЛИЩА АДРЕС: г. Грозный, Старопромысловски район. Катаяма цІерагІа йерда Поселок, Шефски улица, № 23.

Училище воагІар укх автобусашца №№ 4, 6, 26а, е № 2 йолча троллейбусаца «Ташкала» яхача уж сацача кхаччалца, е № 11 йолча автобусаца «7 линия» яхача яз соцача кхаччалца ва веза.

КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

АКАДЕМИКА М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦІЕРАГІЧА КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО ЛАКХЕРЧА ТЕХНИЧЕСКИ ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕШКА ДЕША БОЛХАРАШТА ЛАЬРХІАЧА БЕТТА ЙОЛЧА ПОДГОТОВИТЕЛЬНИ КУРСАШКА ДЕША КАГИРХОЙ ДІАЧУЭЦ

Подготовительни курсашка кийчбу лакхерча дешара заведенешка деша оттара математикахи физикахи экзаменаш дІалургйола дешархой. Химико-технологически специальность Іомаергйолаш деша болхараштa хиний а хьех.

Курсашка дІаэц юкъера образовани йола нах.

Занятеш йолалу 1 июле, чІаьта хІара дешна, кІиранди доацаш, 18 сахьати 25 минути яьлча дена 20 сахьати 30 минути яллалца занятеш хул.

Занятеш ю йоккха говзал йолча преподавателаша вузашка деша болхараша дІателача экзамений программагІа, цу хана абитуриенташа экзаменашка дукхагІа деш долча гІалаташта теркам тІа а бохийташ.

Документаш дІаийду 16 июне дена хІара дешна, шоатта дин кІиранди доацаш, 17 сахьат даьлча дена 19 сахьат даллалца, № 4-07 йолча кабинете (керда здани).

Деша дІаоттара дІачудала дезa:

— оттаьча образецах йола заявлени (язъю документаш дІачулуча хана).
— 1 фотографи (боарам 3х4).
— дешарах доагІа ахча дІаденна квитанци.

6 сома боарам болаш дешарех доагІа ахча моллагІча почтови отделенера перевод а яь дІадахьийта деза укх адресагІа: 364056, г. Грозный. Госбанка Нохч-ГІалгІай республиканески конторе, Грозненски мехкдаьтта института расчетни счет № 14125.

Курсий адрес: 364002, г. Грозный, Орджоникидзе цІарагІа майда, 100, Грозненски мехкдаьтта институт.

Ца кхетар хатта йиш я укх телефонаца: 938 — 146, документаш дІаэца оттаьча хана.

Хоаттам

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш моpхаш а йолаш, делкъел тІехьагІа цхьайолча моттигашка догІа а делхаш, малхбовлехьара секунде 3—8 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фетара температура республике 26—31, Грозне 28—30 градус йІовхал йолаш хилен тарду.

Кхоана хувцалуш моpхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догІа а делхаш, къулбе - малхбузехьара секунде 7—12 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фетара температура байсана 13—18, дийнахьа 25—30 градус йІовхал йолаш хилен тарду.

Метеостанция.

КХЕРАМЕ БУЦ

Амбрози яха буц дукхача наха йовзаш я. Цо доккха зе ду дІайийнача культурашта. Из сага а эггара чІоагІагІа вола новстагІа ва. Цунна дуьхьала лоаттабе мабоагІара къовсам лоаттабац вай республика районашка. Геттара дукха тІаьшнай амбрози бахача наьха цІеношта гонахьа, колхозийи совхозийи коашка, кхыча моттигашка.

Геттара дукха хул из балхаш ца деш дитача лаьтташка. Амбрози йолча моттигашка ловзаш долча бераша цун листаш тІара хьабувла дом садоахача хана цІеца дІадкхаст, хІаьта из бахьан долаш уж цамогаш а хул.

Укх тІеххьарча шерашка аллергически лазар дукха даьржад. Из а дукхагІча даькъе амброзе демагІа хинна да. Эггара кхерамегІа я из зиза техачул тІехьагІа. Цу хана къаьстта дукхагІа хул цох цамогаш хинна нах.

Цудухьа из кхераме буц геттара дІайоаккхаргйола гІулакхаш сихха чакхдаха деза республика юрташка. Из болх толаме чакхбаккхара шоашта могар де деза юрта Советий депутаташа, боахамийи предприятейи кулгалхоша.

Август бетта зиза тоха долалу амброзена. Из ха хьатІа кхачалехьа юрташкара, предприятешкара беррига нах оарцагІа а баьха дІалккха еза из бІеха буц. Наьха могашал лораяра гІулакх массанета а кхоачаш да.

Ю. БАЗГИЕВ.
Грозненски района Іалам лорадера общества бехктокхаме секретарь.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхача секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехьаной — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка